

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI**

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Tereza PODHORNÁ

**Společná zemědělská politika**

**vývoj a nové výzvy**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Tatiana Mintálová, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškerou použitou literaturu, prameny a jiné zdroje informací použité pro tvorbu práce.

V Olomouci 10. ledna 2013

.....

podpis

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce RNDr. Tatianě Mintálové, Ph.D. za pomoc při tvorbě této práce.

**ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**  
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza PODHORNÁ**  
Osobní číslo: **R09055**  
Studijní program: **B1301 Geografie**  
Studijní obor: **Regionální geografie**  
Název tématu: **Zemědělská politika ( vývoj a nové výzvy )**  
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

**Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :**

- Vývoj zemědělské politiky EU (její vznik, před rokem 89 v ČR, před vstupem ČR do EU, po vstupu ČR do EU).
- Společná zemědělská politika EU od roku 2014 (Rešerše názorů různých institucí, organizací, asociací, aktérů apod. na nové pravidla Společné zemědělské politiky EU od roku 2014 (Evropská komise, OSN, Zemědělský svaz atd.)

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**  
Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**  
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**  
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Tatiana Mintálová, Ph.D.**  
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **21. října 2011**  
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.  
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.  
vedoucí katedry

V Olomouci dne 21. října 2011

## Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

<http://www.dotace.org/>

kol. autorů 2006: ČEŠTÍ ZEMĚDĚLCI A SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE, Vydalo Centrum pro studium demokracie a kultury ve spolupráci s frakcí Evropská lidová strana - Evropští demokraté [www.fajmon.eu](http://www.fajmon.eu).

kol. autorů: SOUČASNOST A BUDOUCNOST ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V EU, Vydalo Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK) ve spolupráci se skupinou Evropských konzervativců a reformistů (EKR). [www.fajmon.eu](http://www.fajmon.eu).  
Návrh struktury pilířů, os a součástí Společné zemědělské politiky po roku 2014, [www.zscr.cz](http://www.zscr.cz)

BEČVÁŘOVÁ, V. Zemědělství v agrobyznysu. 1 vydání. Brno: MZLU, 2005. 62 str. ISBN 80-7157-891-6.

BEČVÁŘOVÁ, V. Zemědělská politika. 1 vydání. Brno: MZLU, 2005. 120 str. ISBN 80-7157-514.

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/spolecna-zemedelskapolitika-evropske/1000521/4234/>

SZIF. (on line). 2008. [cit. 27.4.2008]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/>

Smlouva o založení Evropského společenství. (on line). 2008. [cit. 25.4.2008]. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>

Sdělení komise o zjednodušení a zlepšení právní úpravy společně zemědělské politiky. (on line). 2008. [cit. 25.4.2008]. Dostupné z:

[http://eurlex.europa.eu/Notice.do\\_val=413390:cs&lang=cs&list=413390:cs,&pos=1&nbl=1&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=texte](http://eurlex.europa.eu/Notice.do_val=413390:cs&lang=cs&list=413390:cs,&pos=1&nbl=1&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=texte)

Zemědělství: kontrola stavu za účelem zefektivnění společné zemědělské politiky a

řešení nových úkolů. (on line). 20.11.2007. [cit. 25.4.2008]. Dostupné z:

[http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do\\_reference=IP/07/1720&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do_reference=IP/07/1720&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en)

## Obsah

1	ÚVOD .....	5
2	CÍLE PRÁCE A METODIKA .....	7
	2.1 Cíle práce .....	7
	2.2 Metodika .....	7
3	REŠERŠE LITERATURY .....	8
4	SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA .....	9
	4.1 Vznik a vývoj společné zemědělské politiky .....	9
	4.2 Poslání a hlavní cíle Evropského společenství a SZP .....	10
	4.3 Reformy SZP a její důsledky .....	11
	4.4 Financování SZP .....	16
	4.4.1 Fungování zemědělské politiky v období 1970 – 1997 .....	16
	4.4.2 Financování SZP v období 2000 - 2006 .....	18
	4.4.3 Financování SZP v období 2007 – 2013 .....	19
5	SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA A JEJÍ VZTAH K ČR .....	22
	5.1 Transformační období v zemědělské politice 1970 – 1998 .....	22
	5.2 Představní zemědělská politika ČR .....	23
	5.3 Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004–2013) .....	26
	5.4 ČR a SZP po roce 2013 .....	27
6	Budoucnost SZP? .....	31
	6.1 Představa Evropské Komise o budoucím fungování SZP .....	31
	6.2 Zvyšování konkurenceschopnosti .....	34
	6.3 Kontroverzní témata nové reformy z pohledu ČR .....	35
	6.4 Podpory pro aktivní zemědělce, pro drobné zemědělce a mladé farmáře .....	38
	6.5 Globální pohled na budoucnost SZP .....	39
7	Rešerše názorů k novým vybraným pravidlům Společné zemědělské politiky EU od roku 2014 .	40
	7.1 Rešerše názorů k procesu „ozeleňování“ v reformě SZP pro období 2014 – 2020 .....	40
	7.2. Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO .....	41
	7.3 Postoj starých členských států k budoucnosti SZP .....	42

	Závěry k SZP v nastávajícímu období 2013 – 2020.....	43
	Negativní pohledy na Společnou zemědělskou politiku EU „zvenčí“ .....	44
8	Diskuse.....	45
9	Závěr .....	47
10	Summary.....	49
11	Seznam použité literatury .....	51
	Seznam příloh.....	60



# 1 ÚVOD

Společná zemědělská politika Evropské unie je od počátku politikou složitou a ne příliš přehlednou jak pro samotné zemědělce, tak mnohdy i pro odborníky. Její snahou je zabezpečit potravinovou soběstačnost jejich členů, posílit konkurenceschopnost vůči hospodářským velmocem a dnes také aktuálně proti rostoucí síle zemí třetího světa, které přicházejí na trh s levnými potravinami a velkou produkcí.

Zavádí se spousta reforem, aby se tato politika mohla nazývat „živou“ a „pružnou“, což je k jejímu správnému fungování nezbytné, ale ne vždy jsou změny cíleny efektivně. Aktuálně se nacházíme v době, kdy končí reformní období započaté rokem 2006, a nastává reformní období 2013 – 2020. Počátek zavedení reforem se odkládá, stále se vyjednávají podmínky kontroverzních programů jako je zastropování přímých plateb, což ohrožuje velké podniky, které jsou charakteristické pro náš stát. Dalším diskutovaným programem je ozeleňování, v tomto programu je sporných především 7 % půdy, která by měla být ponechána ladem. Zemědělci i česká vláda se s EU pře o to, že v dnešní době, kdy jsou zadávány požadavky na pěstování energetických plodin, je přidání 7 % jako nevyužitá zemědělská plocha problémem dalším. EU si tento program chrání a zatím nemá v plánu ze svých požadavků ustupovat. První návrhy byly předloženy již v roce 2010 komisařem EU pro zemědělství a rozvoj venkova Dacianem Ciolosem. O rok později následoval legislativní balíček, avšak podle mnohých názorů českých politiků se za rok příliš změn neudělalo. Vláda ČR v čele s Petrem Bendlem aktivně usiluje o zrušení programu zastropování, zatím se povedlo usměrnit program vytvořením přechodných období.

Jaká bude budoucnost Společné zemědělské politiky, se pravděpodobně dozvíme až během roku 2013, ne – li 2014, kdy už mají být nové reformy zavedeny. Dále se již plánují změny pro budoucí období po roce 2020, kdy by se mělo jednat především o udržitelnosti potravinových zdrojů, možných změnách klimatu, které by mohly ohrozit zemědělskou činnost. Těmi jsou například riziko povodní, oteplování, tedy teplejší a především sušší léta, období veder a s tím spojená možná degradace půdy. Snahy povedou ke zmírnění negativních dopadů těchto rizik a to lepší připraveností vůči extrémním změnám počasí. EU se také bude více věnovat ekologickému zemědělství a to ve smyslu vývoje nových

výrobních technologií a postupů. Nástrojem k těmto změnám se stane „ekologická“ složka, která bude součástí přímých plateb.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Budoucnost SZP po roce 2020: Řešení problémů v oblasti potravin a přírodních zdrojů a územní problematiky. *Zemědělský svaz ČR* [online]. 2010, 7. 1. 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.zscr.cz/aktuality-zscr/budoucnost-szp-po-roce-2020-reseni-problemu-v-obl-a1611356>

## **2 CÍLE PRÁCE A METODIKA**

### **2.1 Cíle práce**

Hlavním cílem práce je analýza názorů na budoucí systém financování společné zemědělské politiky, přičemž nezanedbatelným aspektem bude i analýze vývoje zemědělské politiky jako takové. Neopomenutelná je i analýza kontroverze názorů jednotlivých států, organizací a politiků na smysl a fungování společné zemědělské politiky.

### **2.2 Metodika**

Práce se věnuje aktuální situaci ve Společné zemědělské politice, pohledům na ni z nejrůznějších stran politiků, kteří na její vývoj mají přímý vliv a novým výzvám, kterým v této době čelí a v nejbližších letech čelit bude. Práce je rozdělena na sedm kapitol. V první části práce se věnuji historickému vývoji společné zemědělské politiky včetně jejich reforem a hledání správného způsobu financování. Dále se věnuji připojení ČR k EU a jejímu rozšíření, tedy i rozšíření Společné zemědělské politiky a jejím současným směrům.

Hlavním tématem jsou nové výzvy pro budoucí politiku SZP, především jde o problémy, kterým musí čelit jak z finančního hlediska, tak z pohledu životního prostředí. Jakým směrem se bude SZP ubírat po roce 2013, kdy začíná nové reformní období 2014 – 2020, přednáším v následující kapitole. Na závěr shrnuji aktuální názory českých politiků ve Vládě ČR a členů ekologických organizací. Spolu s nimi předkládám rešerši názorů na novou politiku EU s komentáři představitelů Evropské Komise a zahraničních politiků.

Hlavními zdroji pro čerpání informací k dané problematice byly internetové portály, které jsou aktuální. Co se týče ekonomických údajů a základních směrů SZP, hlavní informace byly čerpány z knih.

### 3 REŠERŠE LITERATURY

K vypracování této bakalářské práce jsem využívala především internetových zdrojů, vzhledem k aktuálnosti tématu. Ke všeobecným číselným údajům, jako jsou například charakteristiky jednotlivých států (výše HDP, rozloha zemědělské půdy apod.), jsem čerpala převážně z portálu BusinessInfa, což je oficiální portál pro podnikání a export a poskytuje spoustu podrobných informací o jednotlivých státech a jejich hospodářských odvětvích. Stejně tak jsem čerpala z portálů Euroskop, který se zabývá aktuálním děním v Evropské unii.

Co se týče získávání informací o předpisech a pravidlech ohledně SZP, k tomu mi posloužil portál EUR – Lex, který se zabývá především právem Evropské unie. Nejruznější smlouvy a zprávy jsou dostupné na stránkách Evropského Parlamentu, kde jsou dostupné v mnoha jazycích. Pro aktuální tiskové zprávy a rozhodnutí, spolu s komentáři politiků jak Vlády ČR, tak europoslanců v EU jsem převážně využívala stránky Ministerstva zemědělství eAGRI, webové stránky Zemědělského svazu ČR, tak portál EurActiv, kde jsou aktuální zprávy z prostředí Evropské Unie a dění okolo ní. Dobré informace nabízí také internetové stránky Hynka Fajmona, poslance Evropského Parlamentu, kde jsem čerpala z jeho informační brožury Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika EU.

K aktuálním názorům jsem také shlédla diskuzi v pořadu otázky Václava Moravce, kde se diskutovalo o budoucnosti EU. Jejimi hlavními účastníky byly Kateřina Nesrstová ze svazu ekologických zemědělců PRO – BIO, Ing. Martin Pýcha – předseda zemědělského svazu ČR, Zdeněk Juračka – prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu, Ing. Jakub Šebesta – bývalý ministr zemědělství a Ing. Petr Bendl - ministr zemědělství.

Co se týče knižních zdrojů, z těch jsem čerpala především informace k historii Evropské Unie a Společné zemědělské politiky, například z knihy Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008). K lepšímu pochopení ekonomiky EU mi pomohla kniha Ekonomie evropské integrace.

## 4 SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA

### 4.1 Vznik a vývoj společné zemědělské politiky

Společná zemědělská politika byla, je a bude nedílnou součástí Evropské Unie. Spojitost se druhou světovou válkou a její konec předznamenával změnu v evropských politikách. Druhá světová válka se stala hlavním důvodem k vytvoření instituce, která sdružuje zemědělce a jejich produkty, finančně je podporuje a zajišťuje tak dostatek potravin a především potravinovou soběstačnost, tudíž se již nemohou opakovat situace z období válek, kdy mnohdy lidé trpěli hladem. Společným zájmem zakládajících členů Evropského hospodářského společenství tak tedy bylo především rozvíjet zemědělskou výrobu, díky které si zajistí v budoucnu potravinovou soběstačnost. „Staré evropské státy“ (Státy západní Evropy) měly tendenci se sjednotit, aby „Evropa jako celek“ měla šanci konkurovat silnému hospodářství USA.<sup>2</sup>

Po založení integrace Evropského sdružení uhlí a oceli (ESUO) Robertem Schumanem, tehdejším ministrem zahraničí Francie, Evropa zjistila, že spolupráce mezi tehdejšími zakládajícími členy, kterými byla Itálie, Německo, Francie, Belgie, Lucembursko a Nizozemí funguje. ESUO tedy bylo počátkem pro vznik Evropského hospodářského společenství. Základy společné zemědělské politiky byly položeny ve smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství z 25. března roku 1957, která byla schválena v Římě. Jednání o znění probíhalo mezi zakládajícími členy, kterými byly Francouzská republika, Spolková republika Německo, Italská republika, Lucemburské velkovévodství a Nizozemské království.

Největší zájem na přijetí této politiky měla Francie, jakožto největší producent zemědělských výrobků. V zemědělském sektoru Francie pracovalo v roce 1955 6,2 milionů obyvatel, což bylo 31% všech zaměstnaných v té době (v současnosti je to pouhých 4,8%

---

<sup>2</sup> Historie Společné zemědělské politiky. BusinessInfo.cz [online]. 2009 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/historie-spolecne-zemedelske-politiky/1000521/53178/>

zaměstnaných v zemědělském sektoru) a tudíž je jasné, že zemědělství mělo obrovský vliv na celou hospodářskou a sociální scénu.<sup>3</sup>

Spolu s Francií měla zájem na vytvoření společné zemědělské politiky Itálie a také Nizozemí, které sdílelo podobné zájmy vzhledem k novému systému zemědělství a které bylo orientováno především na vývoz.

## **4.2 Poslání a hlavní cíle Evropského společenství a SZP**

Posláním Společenství podle smlouvy bylo vytvoření společného trhu a postupným odstraňováním rozdílů mezi hospodářskými politikami členských států podporovat harmonický rozvoj hospodářských činností ve Společenství, nepřetržitý a vyvážený růst, vyšší stabilitu, rychlejší zvyšování životní úrovně a užší kontakty mezi členskými státy.<sup>4</sup>

O ustanoveních hlavních cílů společné zemědělské politiky se dočítáme v Části druhé, Hlava II Zemědělství.

Těmito cíli jsou: zvýšení produktivity zemědělství pomocí zvýšení technického pokroku a rozvoj zemědělské výroby, optimální využití pracovní síly. Dalším důležitým úkolem je zajištění odpovídající životní úrovně obyvatelstva pracujícího v zemědělském sektoru a to zvýšením jejich příjmů. Stabilizace trhu, zajištění plynulého zásobování a také zajištění dodávek spotřebitelům za přijatelné ceny jsou taktéž neméně důležité body.

Při sepisování podmínek fungování společné zemědělské politiky se mělo dle smlouvy přihlížet k několika faktům. Prvním je sama povaha zemědělství, každá zemědělská oblast je vhodnější pro pěstování jiných druhů plodin. Zemědělství je také úzce spjato s hospodářstvím, změny se projeví i v ekonomice, proto je třeba provádět úpravy postupně. K dosažení všech těchto cílů byla zřízena společná organizace zemědělských trhů. Společná

---

<sup>3</sup> L'agriculture française depuis cinquante ans : des petites exploitations familiales aux droits à paiement unique. *Ministère de l'Agriculture et de la Pêche* [online]. 2007 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/AGRIFRA07c-2.pdf>

<sup>4</sup> Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. In: *Zakládající smlouvy*. 1957. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>

organizace trhu tak nahrazuje vnitřní systémy jednotlivých států, pokud podle smlouvy poskytně členským státům rovnocenné záruky zaměstnanosti a životní úrovně zemědělcům (s přihlédnutím k úpravám a ke stupni vyžadované specializace) a pokud zabezpečí obdobné podmínky obchodu, které do té doby existovaly na trhu vnitrostátním.

Vzhledem ke skutečnosti, že část o zemědělství ve Smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství nebyla sepsána úplně konkrétně, ale byly stanoveny jen cíle, základní principy a časové rámce, byla jednání o společné zemědělské politice obtížná. Na jednu stranu bychom měli podle Článku 39 dojít k závěru, že je důležité zvýšit životní úroveň zemědělců, což předpokládá dotování ze společného fondu a stanovení vyšších cen výrobků. Za tohoto předpokladu je však nesnadné splnit cíl jiný a to zajistit nízké ceny pro spotřebitele.

### **4.3 Reformy SZP a její důsledky**

Jak bude společná zemědělská politika v praxi fungovat, bylo dohodnuto 14. ledna 1962, kdy bylo po dlouhém vyjednávání rozhodnuto Radou ministrů zahájení druhé etapy. Tento rok je považován za vznik SZP. Byl zaručen volný pohyb zboží, společná organizace trhu bude fungovat na systému garantovaných a každoročně stanovovaných orientačních cenách od roku 1968. Pokud by se ceny na trhu dostaly pod stanovenou intervenční cenu, intervenční sklady vykoupí od zemědělců jejich výrobky. Ve všech zemích měla platit stejná pravidla, ceny byly určovány na úrovni Společenství a platily ve všech zemích stejně. Problémem, který jednotu cen znesnadňoval, byly kursové pohyby měn mezi sebou. Bylo proto třeba přijmout opatření známá jako zemědělská měnová vyrovnání.<sup>5</sup>

Hlavními důvody k přemýšlení o změnách v zemědělské politice se stala především nadprodukce. Ve snaze dosáhnout potravinové soběstačnosti, nezadržitelně rostly náklady,

---

<sup>5</sup> Historie Společné zemědělské politiky. BusinessInfo.cz [online]. 2009 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/historie-spolecne-zemedelske-politiky/1000521/53178/>

zatímco konkurenceschopnost postupně klesala. Odpovědnost za zemědělství byla postupně přenesena ze členských států na instituce Evropského společenství, což napomohlo sjednocení celého systému a pravidel.

Již na počátku 70. let však bylo zřejmé, že systém financování SZP potřebuje úpravy a dodatky, aby vůbec mohl fungovat. Jako první počín z roku 1968, který byl pojmenován **Mansholtův plán**, bylo zavedení mléčných kvót a zmrazení intervenčních cen. Tento krok se ale ukázal jako příliš důrazný, proto bylo tedy od něj upuštěno. Znamenal však předzvěst pro následující reformní období.

Návrh řešení finanční neúnosnosti SZP byl předložen roku 1988 na summitu v Bruselu Evropskou komisí v čele s Jacquesem Delorsem - **Delorsův balíček**. Hovořilo se především o snížení garantovaných cen a to takovým způsobem snížení finanční podpory pro zemědělce, kdy překročí stanovenou maximální garantovanou úroveň produkce. Zároveň také bylo požadováno zvýšení příspěvku od svých členů. Tímto aktem byly náklady SZP sníženy o 5%.<sup>6</sup> Přesto tyto kroky nevedly k požadovanému snížení přebytků ani dostatečnému snížení nákladů na SZP.

První velká reforma SZP proběhla roku 1992, po předchozích provedených analýzách zemědělského sektoru. Jmenuje se **McSharryho reforma**, podle tehdejšího komisaře pro zemědělství Raye McSharryho. Její vznik byl také řešením sporů probíhajících během uruguayského kola GATT. Hlavním důvodem bylo zajištění vnitřního trhu pro jeho otevření k 1. 1. 1993. V tomto roce také vzniká Evropské Unie. Z jednání s GATT vyplynulo, že je zapotřebí vyrovnat do roku 1993 doposud nerovnoměrné cenové hladiny mezi ES a ostatními světovými trhy. Toho bylo dosaženo zamezením nárůstu nadprodukce, konkrétně restrikcemi výrobních faktorů.

Nekonkurenceschopnost produktů byla řešena radikálně a to výrazným snížením intervenčních cen, které byly kompenzovány prostřednictvím přímých podpor na hektar. Vzhledem k tomu, že náklady na SZP byly vysoké také z důvodů neefektivního vynakládání s financemi, nebylo možné plnit jeden z nejdůležitějších cílů SZP – zajistit příjmy zemědělců a zaručit tak jejich uspokojivou životní úroveň. Vzhledem k tomu, že velké procento

---

<sup>6</sup> Ochrana přírodních zdrojů a hospodaření s nimi: Reformy SZP. *Rozpočet a politiky Evropské unie: Příležitost pro změnu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-011-9.



zemědělců bylo v důchodovém věku, byl vytvořen penzijní zemědělský program, jehož cílem bylo snižovat zaměstnanost v zemědělství přesunem pracovníků do jiných sektorů.

Dalším důvodem reformy bylo také díky snahám o zvýšení produkce používání nadměrného množství hnojiv a hormonálních prostředků, což značně zvýšilo zájem veřejnosti. Proto bylo zapotřebí začít se více věnovat environmentální stránce zemědělství a zaměřit se spíše na kvalitu než na kvantitu produktů. Tohoto cíle bylo dosaženo finanční podporou půdy, která zůstávala z 15 % neobhospodařovaná, rozvojem šetrnějších způsobů pěstování plodin a menším užíváním hnojiv.<sup>7</sup> Poprvé tak není podpora zemědělců vázána na výši produkce, což bylo velice důležité.

Velmi diskutovaný dokument **Agenda 2000** byl novou fází reformy z roku 1992. Ta začala vyvolávat obavy, že její přijetí výsoce zvýší výdaje na SZP. Proto bylo prioritou nového finančního rámce na období 2000 – 2006 především stabilizace rozpočtu SZP. Součástí jsou také posudky Evropské komise zemí, které se ucházely o členství, Českou republiku nevyjímaje. Reforma byla přijata 15. července 1997 a na zasedání v Lucemburku bylo stanoveno, že se zemědělství má stát multifunkčním, udržitelným, konkurenceschopným a rovnoměrně rozptýleným po celém území členských států. Těchto cílů má být dosaženo přímými platbami, povinným dodržováním podmínek pro ochranu životního prostředí a možností snížení podpor, které by vedlo k finanční podpoře rozvoje venkova, tedy vzniku druhého pilíře SZP. Tento krok byl nezbytný vzhledem k předpokladu, že finanční prostředky získané pouze ze zemědělské výroby nemohou pokrýt potřebu oživení venkova, zajištění dostatečného počtu pracovních míst a rozdílnosti venkovských ekonomik. Do druhého pilíře byla Agendou začleněna také opatření na ochranu životního prostředí.<sup>8</sup>

Mezi jednotlivými reformami bylo zavedeno také přechodné období, během kterého se měly cenové rozdíly vyrovnat a ochránit tak státy před nadměrnou konkurencí. Na druhou stranu bude podporován rozvoj zemědělství a potravinářského sektoru.

Dále mělo pokračovat snižování rozpočtu SZP. Podle plánování již v McSharryho reformě se mělo dále pokračovat v přechodu od subvencování cen k přímým platbám, které

---

<sup>7</sup> Reformy Společné zemědělské politiky. MASOTT, Albert. *Evropský Parlament* [online]. 2012 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU\\_4.2.2.pdf](http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_4.2.2.pdf)

<sup>8</sup>Evropská regionální fóra. Respekt Institut [online]. 2008 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.respektinstitut.cz/wp-content/uploads/prilohy/SZP\\_EU.pdf](http://www.respektinstitut.cz/wp-content/uploads/prilohy/SZP_EU.pdf)

byly navyšovány. Tím se prostřednictvím Agendy 2000 staly přímé platby definitivně hlavním nástrojem veřejných dotací SZP. Zároveň se měly výrazně snížit garantované ceny a místo nich podporovat zemědělce přímo, aby bylo zajištěno větší konkurenceschopnosti na trhu EU. Tyto zmíněné základní cíle Agendy 2000 a celé SZP byly doplněny dalšími usneseními, jako podporovat kvalitní potraviny a ne jejich kvantitu. Snaha byla o zaměření se na produkci takových potravin, které žádají spotřebitelé a opustit od nadprodukce potravin, na které jsou vypláceny největší dotace. Tímto mělo být dosaženo požadované stabilizace rozpočtu.

Jak bylo pravděpodobně očekáváno, strhla se během jednání o programu Agenda 2000 obrovská vlna protestů. Několik tisíc francouzských zemědělců protestovalo v Bruselu proti těmto změnám, které by jim zajistily ztrátu finančních prostředků, kterých čerpali z EU nejvíce. Na druhou stranu Agendu 2000 podporovaly státy, které na vyplacení finančních prostředků vynakládaly nejvíce, jako Velká Británie, Dánsko, Švédsko, Itálie. Výsledkem protestů Francie nakonec bylo jen postupné snižování garantovaných cen jako celkový kompromis.

Ačkoliv předchozí reformy byly důležité, žádná neměla takový efekt jako reforma Společné zemědělské politiky, která byla schválena 26. června roku 2003 v Lucemburku. Ta vznikla na žádost členských států EU jako revize stavu po předchozí reformě Agenda 2000 v polovině období 2000 - 2006. Pokračuje snaha o lepší konkurenceschopnost trhu EU jak ve světě, tak uvnitř společného trhu, cílem bylo užší napojení na světový trh a dosažení větší kompatibility s požadavky zemí třetího světa. Zároveň je také potřeba zdůraznit ochranu životního prostředí a péči o zvířata, vzhledem k problémům s nemocemi BSE, slintavkou a kulhankou, které veřejnosti neunikly, tudíž bylo zapotřebí se více věnovat i těmto otázkám, aby se předešlo dalším nemocem. Nástroji pro splnění požadovaných cílů jsou nové pojmy a systémy, které byly zavedeny.

V tomto období také vzniká nový systém vyplacení financí zemědělcům. Jedná se o jednotné zemědělské platby (single farm payment), které budou vypláceny jednorázově a jejich výše bude stanovována jako průměr přímých plateb, které zemědělec obdržel za období let 2000 až 2002. Tuto formu vyplacení přímých plateb silně podporuje WTO kvůli zajištění trhu a dále povzbuzuje rušení dalších garantovaných cen, které se ještě stále vážou k některým komoditám. Cílem je tedy splnit požadavky WTO v co nejbližším období.

Další novinkou bylo zavedení systému podmíněnosti „cross-compliance“. Tento pojem znamená zavedení jistých směrnic a předpisů vázaných především na udržování životní prostředí a ochranu životní úrovně zvířat. Pokud zemědělec dodržuje všechna opatření při produkci, jsou mu vypláceny dotace. Důležité je, že na přímé platby mají nárok i zemědělci, kteří se rozhodnou nic neprodukovat a výše dotací se neváže na rozlohu farem či na počet kusů zvířat. Tyto předpisy jsou povinné pro všechny členské státy. Co se týče České republiky, za nedodržení jednoho ze tří prvků cross-compliance, konkrétně GAEC (Good Agricultural and Environmental Condition) může být sankcionována již od prvního dne členství v EU.

Dalším krokem je odstranění vazby podpor na zemědělskou produkci „decoupling“, který se opět přibližuje spotřebiteli; zemědělci nejsou vázáni výšemi dotací na produkt, který si vyberou produkovat, tudíž je pro ně důležité řídit se aktuální poptávkou na trhu.

Co se týče rozvoje venkova, na který je kladen důraz, zde je důležitou novinkou takzvaná modulace. Jedná se o nalezení dalšího zdroje financí pro méně rozvinuté oblasti v zemědělství, kterým jsou příspěvky od zemědělců, jejichž farmy pobírají dotace vyšší než 5 000 euro. Tyto farmy tedy odvádí část přímých plateb na rozvoj venkova a ročně budou vyčleňovat z těchto plateb 3 % v roce 2005, 4 % v roce 2006, 5 % v roce 2007 a od roku 2008 do roku 2013 rovněž 5 % na venkovský rozvoj.<sup>9</sup> Tato povinnost se nevztahuje na nové členské státy.

Uvedené reformy jsou představením nejzásadnějším změn SZP před vstupem České republiky do EU v roce 2004. Stále se opakuje nejdůležitější stanovisko a to snížit finanční zátěž SZP na rozpočtu EU. V celkovém výsledku se tento cíl daří plnit. S dalšími přibývajícimi členy ale vznikají další problémy, například zmíněná nadprodukce v souvislosti se zavedením intervenčních cen. Proto se pozdější reformy zaměřují především na rozvoj venkovských zemědělských oblastí, které jsou nejzaostalejší. Pro ty vznikají nové zdroje finančních prostředků, jako například modulace, uvedená v reformě z roku 2003. Za nejúspěšnější reformu v historii SZP je považována právě reforma z roku 2003.

---

<sup>9</sup> *ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V PODMÍNKÁCH REFORMY SZP EU A NÁSTROJE K JEJÍ REALIZACI: PŘÍMÉ PLATBY A CROSS-COMPLIANCE, ZVYŠOVÁNÍ KONKURENCESCHOPNOSTI (PROGRAM ROZVOJE VENKOVA, VAV)*. Praha: IREAS, 2008. ISBN 978-80-86684-52-9. Dostupné z: [http://www.ireas.cz/download/publikace/prz\\_publikace.pdf](http://www.ireas.cz/download/publikace/prz_publikace.pdf)

V roce 2008 byla schválena kontrola stavu pro rok 2009, která měla upevnit reformu z roku 2003, pokud by byla potřeba. Důvodem bylo přizpůsobení reformy SZP k aktuálnímu stavu na světovém poli. Problémem byla finanční, hospodářská a potravinová krize, závazky plynoucí z Kjótského protokolu o snižování emisí a kolísání cen zemědělských produktů.

Cílem revize reformy z roku 2003 bylo posílení úplného oddělení podpor od produkce, dále sjednotit výši jednotné platby na hektar podle minulých referenčních hodnot přímých podpor získaných v období 2000 – 2002. Jako další cíl byla větší podpora rozvoje venkova z prvního pilíře, toho bylo dosaženo úpravou míry modulace a to z 5 % v roce 2008 na 10 % v roce 2012. Aby se mohlo lépe rozvíjet pěstování energetických plodin, bylo zrušeno povinné vynětí 15 % půdy z produkce. Taktéž se naplánovalo odstranění mléčných kvót do roku 2015.<sup>10</sup>

## **4.4 Financování SZP**

Celý systém financování SZP je velice složitý a nedořešený již od počátku, tedy od vzniku Římské smlouvy.

### **4.4.1 Fungování zemědělské politiky v období 1970 – 1997**

Do roku 1970 byla společná zemědělská politika financována z příspěvků členských států. Tento způsob financování se však stal neúnosným, proto byly vytvořeny zdroje nové. Jednalo se o tyto hlavní tři zdroje příjmů: Zemědělské dávky, cla v obchodě se třetími státy, příjmy z daní členských států. V roce 1988 byl zaveden tzv. čtvrtý zdroj rozpočtu společenství, který se vypočte jako podíl každého státu na hrubém domácím produktu společenství.<sup>11</sup> Příjmy z rozpočtu sloužily k financování všech výdajů EHS. Avšak zemědělská politika vždy zastupovala nejvyšší položku rozpočtu, výdaje stále rostly, což bylo předmětem pozdějších reforem.

---

<sup>10</sup> Reformy Společné zemědělské politiky. MASOTT, Albert. *Evropský Parlament* [online]. 2012 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU\\_4.2.2.pdf](http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_4.2.2.pdf)

<sup>11</sup> Historie Společné zemědělské politiky. BusinessInfo.cz [online]. 2009 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/historie-spolecne-zemedelske-politiky/1000521/53178/>

Pokud celý složitý způsob financování zjednodušíme, uvnitř EHS byl vytvořen systém „minimálních“ neboli „intervenčních“ cen, který funguje dodnes. Tento pojem znamená, že jsou stanoveny minimální ceny potravin, kterou má zemědělec garantován. Pokud by došlo ke snížení poptávky na trhu, Společenství vykoupí produkt za tuto cenu. Výši těchto minimálních cen stanovuje každý rok Rada ministrů, na které se schází ministři zemědělství jednotlivých členských států. Po většinu času fungování společné zemědělské politiky byly tyto ceny zhruba o 50% až 100% vyšší, než ceny světové. Aby členové tehdejšího EHS nekupovali potraviny v zahraničí, vzniknul systém vysokých dovozních cel. Stanovení intervenčních cen také přispělo ke stabilizaci trhu, což je jeden z dalších cílů obsažených v Římské smlouvě. V praxi to znamená, že pokud klesne reálná cena produktu pod intervenční cenu, EHS produkt koupí a to právě za cenu intervenční. Díky centrálně stanoveným intervenčním cenám příjmy zemědělců nevykazovaly větší výkyvy, nebyly závislé na aktuální situaci na trhu, tudíž tento regulovaný systém splnil svůj cíl, zajistil potravinovou soběstačnost. K tomu měl sloužit Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF – European Agricultural Guidance And Guarantee Fund), který vznikl k roku 1961. Byl složen z orientační a záruční sekce a jako strukturální fond sloužil k financování SZP do roku 2007.<sup>12</sup>

Vše se zdálo být v pořádku jen na krátkou chvíli. Již brzy se začalo dosahovat přebytků, nabídka začala převyšovat poptávku. Jako první přišlo na řadu hovězí maso a mléko, chvíli poté obilniny. Tím pádem začaly stoupat náklady Společné zemědělské politiky, zemědělci produkovali stále více a neměli důvod výrobu snižovat, protože se nemuseli obávat, že by své produkty neprodali. Evropské komise totiž slíbila, že pokud nastane nadbytek produktů, vše odkoupí evropské intervenční sklady. Vyplácení intervenčních cen a vyvážení se subvencemi do zahraničí, začalo být neúnosné. V roce 1983 dosáhlo totiž množství uskladněného másla hranice 700 tisíc tun a v případě mléka dokonce 1,1 miliónů tun.<sup>13</sup> V roce 1984 musely být zavedeny „mléčné kvóty“, jako první výrazný zásah na trhu. Každý zemědělec dostal kvótu na individuální množství mléka, kterou mohl vyprodukovat.

---

<sup>12</sup> Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond(EAGG). EurActiv [online]. 2013 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-zemedelsky-garancni-a-p>

<sup>13</sup> Historie Společné zemědělské politiky. BusinessInfo.cz [online]. 2009 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/historie-spolecne-zemedelske-politiky/1000521/53178/>

V roce 1991 vznikl Fond tržní regulace, který se od roku 1993 přejmenoval na Státní fond tržní regulace (SFTR) a od roku 2000 se jmenuje Státní zemědělský intervenční fond (SZIF). Jeho úkolem se v této době stala regulace zemědělského trhu. V prvních letech bylo potřeba trh stabilizovat a to z důvodu přebytků zemědělských produktů.

Od roku 1994, kdy dále pokračovala transformační politika, byl zaveden **Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond**. Jeho činností bylo poskytovat úvěry zemědělským podnikům ve formě dotací úvěrů, které poskytovaly obchodní banky, čímž se jednalo o bezúročné půjčky. Ty měly sloužit především k modernizaci technologií ve výrobě.

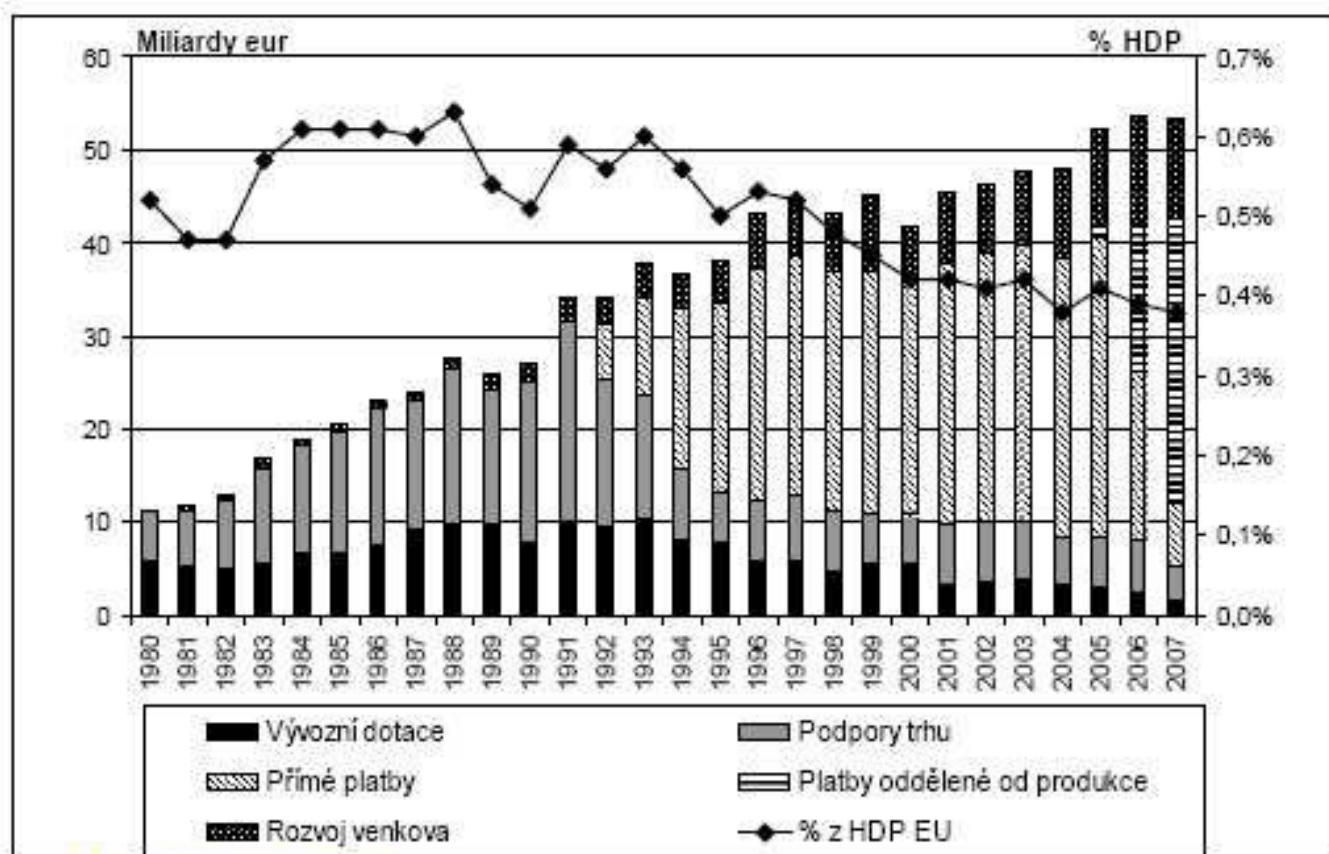
V tomto období transformace byly hlavními úkoly politiky stabilizovat podnikatelský sektor a investovat do modernizace, k čemuž v podstatě tento fond sloužil. Díky těmto transformačním opatřením soukromí rolníci tvořili do roku 1997 již 25 % obhospodařované půdy, zbylých 75 % připadalo na právnické osoby.

Tímto tedy byla ukončena transformační politika, která měla za úkol především navrácení státního majetku původním majitelům, odstátnit JZD, následovně stabilizovat trh a snažit se o pokrok v odvětvích zemědělství, které byly degradovány, jako například ekologickou stránku silně narušenou nadměrných používáním hnojiv a pesticidů v době komunistické vlády, která po vzoru SSSR měla v podobě pětiletých plánů snahu o maximální možnou zemědělskou produkci.

#### **4.4.2 Financování SZP v období 2000 - 2006**

V tomto období se rozpočet EU řídil podle reformní Agendy 2000. Ta byla v roce 2000 zrevidována s platností od roku 2004 kvůli přistupujícím novým členům východního rozšíření EU. V tomto období, byl také zaveden systém přímých plateb, který v roce 2004 nahradil platby tržní, které byly vázány na produkci. Spolu s naším vstupem do EU musela ČR přijmout pravidla pro nové členské státy, které až do letošního roku 2013 mají nárok pouze 25 % přímých plateb, které jsou vypláceny již stávajícím členům EU před rokem 2004. Toho bylo docíleno na žádost starších členů EU, především Francie, kteří si stáli za zachováním jejich tehdejších příjmů v zemědělství. V roce 2005 noví členové budou dostávat 30 % přímých plateb, v roce 2006 35 % plateb. O dalších 30 % navíc může konkrétně ČR dorovnávat výši přímých plateb z vlastního rozpočtu nebo z prostředků od EU určených na

rozvoj venkova. Celkově výdaje na SZP v období let 2000 - 2006 pokrývaly 45 % rozpočtu EU.<sup>14</sup>



Obr. č. 1.: Dlouhodobý vývoj prostředků vynakládaných na zemědělský sektor

Zdroj: Rozpočet a politiky Evropské unie, Příležitost pro změnu

#### 4.4.3 Financování SZP v období 2007 – 2013

V tomto období pokračuje navyšování podílu přímých plateb novým členským státům EU. Každý rok se bude navyšovat o 10 %, tedy od roku 2007 40 % a v roce 2013 by měl skončit na předpokládaných 100 %. Státy mohou dorovnávat rozdíl v tomto období o 20 %, zároveň nesmí přesáhnout hranici 100 % přímých plateb. V roce 2004 přednesl Evropský Parlament návrh, kdy by členské státy převzaly větší zodpovědnost za financování SZP

<sup>14</sup> Čeští zemědělci a společná zemědělská politika Evropské Unie. FAJMON, Hynek. Hynek Fajmon [online]. 2006 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/zemedelci\\_a\\_politika\\_EU.pdf](http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/zemedelci_a_politika_EU.pdf)

v období let 2007 – 2013. Tento krok by měl snížit výdaje rozpočtu EU o 17 – 37 %. Nakonec byla zamítnuta, její zavedení by bylo možné, pokud by přistoupení Rumunska a Bulharska výrazně narušilo financování SZP.<sup>15</sup>

Nově vzniká Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD), který přebírá část orientační a části EAGGF. V tabulce je uveden stav čerpání prostředků k 31. 3. 2012.

Tabulka č. 1: Rozpočet programu rozvoje venkova na období let 2007 – 2013 a jeho průběh vyplácení rozdělený na osy.

Rozpočet PRV na 2007 - 2013	Proplaceno		
	mil. EUR	%	
<b>Osa I</b>	858,4	467,9	54
<b>Osa II</b>	1 946	1 055	54
<b>Osa III</b>	641,8	307,9	48
<b>Osa IV</b>	202	82,3	40
<b>TP</b>	18	6	33
<b>CELKEM</b>	<b>3 666,20</b>	<b>1 919,10</b>	<b>52</b>

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

Finanční prostředky na zemědělství poskytují v současnosti dva fondy, jež jsou součástí souhrnného rozpočtu EU: **Evropský zemědělský záruční fond (EZZF)** financuje přímé platby zemědělcům a opatření k regulaci zemědělských trhů, jako např. intervence a vývozní náhrady, a **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)** financuje programy rozvoje venkova členských států.

Tyto fondy byly zřízeny nařízením Rady 21. června roku 2005. Toto nařízení o financování společné zemědělské politiky<sup>16</sup>, vytvořilo jednotný právní rámec pro financování SZP.

<sup>15</sup> Čeští zemědělci a společná zemědělská politika Evropské Unie. FAJMON, Hynek. Hynek Fajmon [online]. 2006 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/zemedelci\\_a\\_politika\\_EU.pdf](http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/zemedelci_a_politika_EU.pdf)

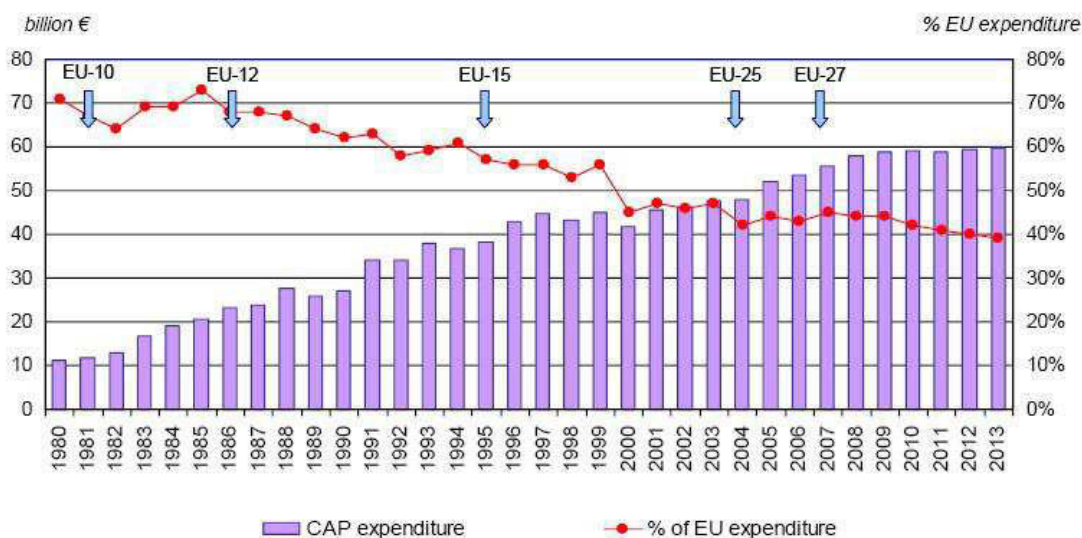
<sup>16</sup> Nařízení Rady (ES) č. 1290/2005 ze dne 21. června 2005 o financování společné zemědělské politiky. EUR-Lex [online]. 2005 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R1290:CS:NOT>



Podle pravidel finančního řízení SZP odpovídá za řízení EZZF a EZFRV Komise. Sama Komise však za normálních okolností finanční prostředky příjemcům nevyplácí. V souladu se zásadou sdíleného řízení jsou tímto úkolem pověřeny členské státy, které jej provádějí prostřednictvím 85 národních a regionálních platebních agentur. Aby mohly tyto platební agentury žádat o prostředky z rozpočtu EU, musí se nejprve akreditovat na základě kritérií stanovených Komisí.

Z grafu č. 2 je patrné, že procentuální podíl nákladů na SZP z EU soustavně až na výjimky klesá. V budoucnu by měl tento podíl dále klesat pod stávajících 40 %. Toto však neznamená, že klesají skutečné náklady. Ty, jak lze vypořadovat, stále stoupají. Proto je snižování finanční zátěže stále jeden z hlavních bodů reformem SZP.

### *CAP expenditure in the total EU expenditure (in current prices)*



Obr. č. 2: Vývoj nákladů SZP v podílu celkových nákladů EU

Zdroj: Euroskop

## 5 SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA A JEJÍ VZTAH K ČR

### 5.1 Transformační období v zemědělské politice 1970 – 1998

Změny, které nastaly především v 70. letech, změnili koncepci zemědělství, především díky zavádění JZD (Jednotná zemědělská družstva), kdy zanikly malé farmy. Tento koncept převládajících podílu na zemědělské produkci malých soukromníků již obnoven nebyl. Program pětiletých období zahrnuje celé období od ukončení druhé světové války, kdy vzniká i SZP, až po revoluční rok 1989, po kterém následuje transformace celého trhu. Prostřednictvím obnovení vlastnických práv se opět zvyšuje podíl vlastnictví soukromého sektoru v zemědělství. Vzhledem k proběhlé kolektivizaci v tomto období až do dnes doznívá její vliv v podobě velkých producentů v naší zemi, na rozdíl od velkého podílu menších rodinných farem v zemích EU.

Pro vstup ČR do EU bylo nutné transformovat i zemědělský sektor. V 90. letech, po změně politického režimu následovaly rozsáhle restituice, které odstranily státní vlastnictví pozemků. Snaha byla o vrácení majetku původním vlastníkům nebo alespoň náhradu znárodněného pozemku. Tento proces bohužel v některých případech ještě nebyl dokončen. Tabulka číslo 4 udává informace o procentuálním zastoupení i hektarové rozloze jednotlivých druhů zemědělských podniků v letech 1989 a 1994. Zvláště je důležitý údaj za soukromé farmy České republiky, v roce 1989 jim připadlo jen 1 % a už v roce 1994 měla ČR největší průměrnou velikost zemědělského podniku z vybraných nových členů EU.

Tabulka č. 2: Podíl zemědělské plochy vybraných nových členů EU rozdělen do družstev, státních farem a soukromých v letech 1989 a 1994.

	Družstva				Státní farmy				Soukromé farmy			
	1989	1989	1994	1994	1989	1989	1994	1994	1989	1989	1994	1994
Polsko	4%	335 ha	4%	400 ha	19%	3140 ha	18%	2000 ha	77%	6,6 ha	78%	6,7 ha
Maďarsko	80%	4179 ha	55%	1702 ha	14%	7138 ha	7%	1976 ha	6%	0,3 ha	38%	1,9 ha
ČR	61%	2561 ha	48%	1430 ha	38%	6261 ha	3%	498 ha	1%	4 ha	49%	16 ha
Slovensko	68%	2654 ha	63%	1665 ha	26%	5162 ha	16%	2455 ha	6%	0,3 ha	13%	1 ha

Zdroj: Univerzita Karlova – Centrum pro otázky životního prostředí, vlastní zpracování

Dalším krokem transformace zemědělství byla privatizace, která byla prováděna z více než poloviny přímým prodejem a ke konci roku 2002 byla téměř dokončena. Jednotná zemědělská družstva se změnila v zemědělská družstva vlastníků, která spolu se vzniklými obchodními společnostmi mají na dnešním trhu převahu.

## 5.2 Předvstupní zemědělská politika ČR

Po transformačním období nastupuje předvstupní období, které trvalo od roku 1998 a bylo ukončeno roku 2003, tedy před vstupem ČR do EU. Hlavním úkolem bylo připravit české zemědělství na vstup na evropský trh se všemi jeho podmínkami. V první řadě bylo důležité zastavit ztrátovost zemědělství, které od roku 1990 do roku 1998 přesáhlo dluh 40 mld. Kč.<sup>17</sup>

V této době měl pořad velký význam Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF), jehož schválením v roce 2000 podle zákona č. 256/2000 Sb. byl zrušen dřívější Státní fond tržní regulace. Hlavním nástroji byly stanoveny následující body, které jsou obsaženy ve Zprávě SZIF za rok 2000.

Podle této zprávy byly zavedeny do organizace trhu komodity, jejichž produkci bylo nutné regulovat. Jednalo se o mléko a mlékárenské výrobky, pšenice potravinářská, brambory a prasata. Pšenice měla být vykoupena v omezeném množství za intervenční ceny, nadúroda brambor a přebytek jatečních prasat měl být vyřešen subvencovanými vývozy. Co se týče mléka, jednalo se o přípravě zavedení mléčných kvót.

V těchto letech bylo vzhledem ke stávající nestabilitě pronajato 92 % půdy a vzhledem k systému dotací, které podporovaly spíše velké podniky na úkor menším, 5,2 % největších farem obhospodařovalo 76,4 % půdy, zorněno bylo 72 % zemědělské půdy.<sup>18</sup>

---

<sup>17</sup> Vývoj zemědělské politiky do současné doby. *Fondy Evropské unie* [online]. [2012] [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Operacni-programy/OP-ROZVOJ-VENKOVA-A-MULTIFUNKCNI-ZEMEDELSTVI/Dokumenty/Programovy-dokument-OP-Rozvoj-venkova-a-multifunc/2--Analyza-ekonomicke-a-socialni-situace/2-4--Dosavadni-zemedelska-politika-a-jeji-vliv-na-/2-4-1--Vyvoj-zemedelske-politiky-do-soucasne-doby>

<sup>18</sup> *Zemědělství ČR a vstup do EU*. VÚZE, [2010] [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [www.agroporadenstvi.cz/poradenstvi/Prinos\\_EU/EU\\_ekonomika.pps](http://www.agroporadenstvi.cz/poradenstvi/Prinos_EU/EU_ekonomika.pps)

Dále byl roku 2000 schválen dokument, který směřoval politiku vstupu do EU do dvou etap, kterými byly Revitalizace, která probíhala v letech 1999-2001 a navazující Adaptace v letech 2001-2003. Obě tyto etapy měly za úkol dále připravovat ČR na vstup do EU. Mezi hlavní body patřilo pokračování regulace trhu a podpora příjmů zemědělců, zlepšení úrovně životního prostředí, se kterým byly velké potíže, dále modernizovat výrobní technologie užívané v zemědělství. Obrázek číslo 2 také ukazuje vývoj poklesu produkce a počtu pracovníků v zemědělství ČR. Od roku 1993 do roku 2009 klesl počet zaměstnaných zhruba o polovinu. To je viditelné také z obrázku číslo 3, kde je pro srovnání uveden rok 1995 a 2010 a jsou zde všechny státy EU i s Norskem a Chorvatskem. Česká republika je daleko za průměrem EU v roce 2010 a je také jedním z mála nových členů EU, kteří se pod tento průměr dostali i v roce 1995, což se dá považovat za úspěch.

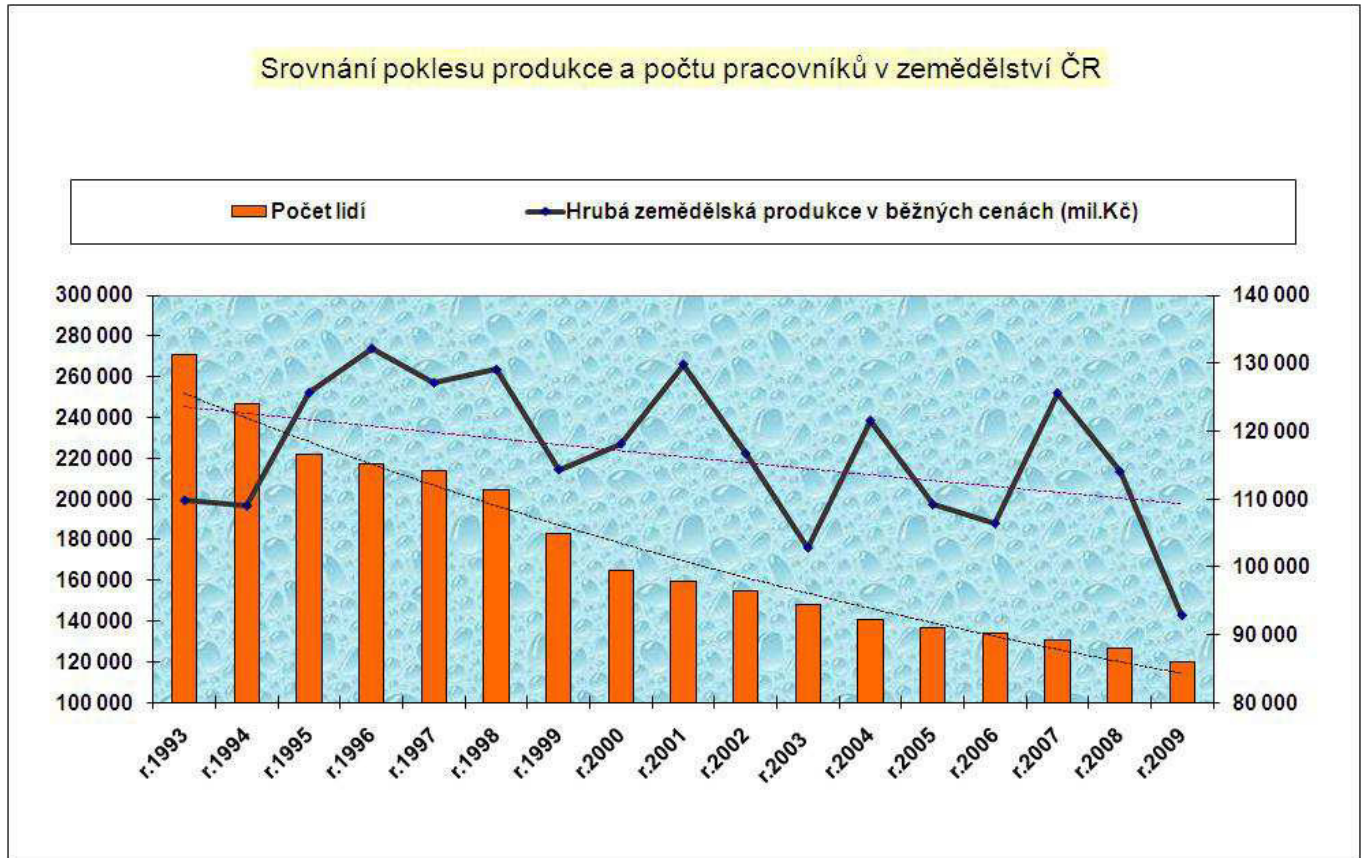
V prosinci roku 2002 proběhl Kodaňský summit, na kterém byly projednávány podmínky pro vstup kandidujících zemí do EU. Tato jednání proběhla úspěšně vzhledem ke změnám, které byly provedeny v ČR a jejich průběh popsán výše. Tímto summitem byla zakončena složitá předvstupní vyjednávání. K 1. 5. 2004 bylo schváleno přistoupení ČR do EU.

Po vstupu ČR do EU 1. května 2004 nastaly předpokládané změny v hospodářství ČR. Vstupem do jednotného trhu se otevřely možnosti obchodování s ostatními členy EU, kterých také ČR začala využívat. Zároveň však musela čelit konkurenci ostatních členských států. Spolu s Estonskem, Kypr, Litvou, Lotyšskem, Maďarskem, Maltou, Polskem, Slovenskem a Slovinskem se jedná o největší rozšíření EU. Tím také nutně dochází ke změnám v SZP, především kvůli zemědělsky zaměřenému Polsku a Maďarsku. ČR se také musela přizpůsobit všem kvótám stanoveným pro produkci komodit, jež jsou obsaženy v reformách SZP. Toto hledisko bylo nepříznivé pro nadprodukční komodity. Při reformě společné organizace trhu s cukrem přišla ČR o 22,5 % kvóty cukru, a úměrně s tím se snížila výroba cukru a plocha řepy.<sup>19</sup> ČR vstupovala jako jediná do EU po teprve nedávno proběhlé velké restrukturalizaci, která zahrnovala i vyrovnání majetkových sporů, které nejsou vyřešeny dodnes. I přesto si dokázala zachovat vysokou efektivitu, před vstupem do EU zaujala druhé místo v produkci

---

<sup>19</sup> Zemědělství. Euroskop.cz [online]. 2012 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/https://is.muni.cz/repo/865965/clanek-7.pdf/publication/865965>

spousty komodit z nově připojených států, v cukru a olejninách dokonce předstihla i starší členy EU.<sup>20</sup>



Obrázek č. 3: Srovnání poklesu produkce a počtu pracovníků v zemědělství ČR

Zdroj: Zemědělský svaz ČR

<sup>20</sup> Čeští zemědělci a společná zemědělská politika Evropské Unie. FAJMON, Hynek. Hynek Fajmon [online]. 2006 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/zemedelci\\_a\\_politika\\_EU.pdf](http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/zemedelci_a_politika_EU.pdf)

### 5.3 Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004–2013)

Od 1. května 2004, tedy od vstupu ČR do EU odpovídá zemědělská politika ČR všem směrnicím, které provádí SZP. Byla vytvořena koncepce, která směřovala vývoj českého zemědělství dál v souladu s pravidly SZP a EU.

Důležitým cílem politiky SZP pro Českou republiku v období let 2004 – 2013 bylo snížit podíl zemědělského sektoru na tvorbě HDP. Tento proces již byl zahájen v transformačním období, ale bylo nutné v něm pokračovat. Úspěšně se vedlo snižovat jak počet pracovníků v zemědělských podnicích o více než 5 % ročně a dále se snižoval podíl zemědělství na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství. Z 531 tisíc pracovníků v roce 1989 zůstalo v zemědělských podnicích v roce 2002 asi 156 tisíc pracovníků.<sup>21</sup>

Česká zemědělská politika se přizpůsobovala podmínkám SZP EU postupně. Tohle reformní období můžeme rozdělit do tří etap.

- 1) V prvním takzvaném vstupním období od roku 2004 až 2006 ČR bude uplatňovat zjednodušený systém přímých plateb včetně podílu kompenzací v sektoru mléka za snížení intervenčních cen.
- 2) Druhé období pro roky 2007 až 2010 musí ČR transformovat systém přímých plateb z předchozího období.
- 3) V posledním období v letech 2011-2013 má být uplatňován systém plateb z předchozího období avšak s působením cross compliance a modulace podpor.

V závěrečných ustanoveních Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004–2013) popisuje dopady působení politiky SZP.

Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU se tedy zabývá těmito procesy a kroky:

- Globální situace: chudoba, nedostatek vody a extenzivní využívání půdy, pokrytí poptávky rostoucí světové populace

---

<sup>21</sup> Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004–2013). *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2003 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/file/26240/Koncepce\\_agrar\\_politiky\\_CR\\_pro\\_obdobi\\_po\\_vstupu\\_do\\_EU.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/26240/Koncepce_agrar_politiky_CR_pro_obdobi_po_vstupu_do_EU.pdf)

- Evropský model zemědělství: velká nadprodukce, problémy s WTO v souvislosti s produkcí rozvojových zemí, produkce kvalitních potravin, udržitelnost zemědělství
- Využívání vody v ČR, které je v průměru méně, než v jiných zemích EU: péče o povrchové a podpovrchové vody vzhledem k poloze ČR na rozvodí Střední Evropy
- Problémy agrárního sektoru a trhu v oblasti produkce: výrobní potenciál převyšující poptávku, příjmy zemědělců rizikově ohroženy přírodními faktory, standardy EU pro pohodu zvířat, nedostatečně rozvinutý trh pro ekologické zemědělství

Pro období 2007 - 2013 byly vypracovány dva řídicí dokumenty, kterými jsou Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky, druhým je Program rozvoje venkova České republiky. Národní strategický plán rozvoje venkova české republiky je zásadní programový plán, který spojuje hlavní tři cíle politiky, kterými jsou posílení konkurenceschopnosti, zvýšení zájmů o ochranu životního prostředí a o posílení venkova.

Navazujícím dokumentem je Program rozvoje venkova České republiky, který je v podstatě rozvedením prvního programu do podrobnějších detailů všech opatření a jejich realizace. Hlavními cíli tohoto programu je podpora rozvoje venkova aby se dostal na úroveň udržitelného rozvoje a to za použití vytvoření nových pracovních míst a snahy rozvíjet v těchto oblastech podnikání. Dále se v programu opět uvádí zlepšení stavu životního prostředí, zvýšení konkurenceschopnosti českého zemědělství, ale také zlepšení úrovně lesnického a potravinářského sektoru.

## **5.4 ČR a SZP po roce 2013**

ČR si musí vytvořit podmínky pro vykonávání své zemědělské politiky tak, aby si udržela i přes svou geografickou a klimatickou nevýhodnost oproti ostatním členům EU jistou konkurenceschopnost. Stále pokračuje restrukturalizace zemědělství, problémem zůstávají zemědělsky obhospodařované oblasti, které nejsou vzhledem ke geografickým aspektům (nadmořská výška a typ půdy) nejvhodnější k pěstování plodin. Měla by se také snažit zachovat si svou vytvořenou pozici v agrárním sektoru. ČR má zájem na zachování společné

politiky, rozpad by totiž nebyl z ekonomických důvodů příznivý ani pro ni ani pro EU. ČR bude podporovat také rozvoj venkova za předpokladu odstranění nevýhodné modulace. Česká vláda v srpnu roku 2011 schválila rozhodnutí Komise o snížení poskytovaných finančních prostředků na SZP. V tomto případě se jedná i o Program rozvoje venkova, který patří k nejlépe čerpaným fondům z EU. Proti snížení poskytovaných finančních prostředků vystupuje například Zemědělský svaz ČR. Ten se staví na stranu českého venkova, který je v ČR v nevýhodné pozici.<sup>22</sup> Tímto krokem se stane evropské zemědělství opět méně konkurence schopnější, což je pravý opak cílů současné SZP

Vládní představitelé ČR mají zájem o změny v jednotlivých pilířích v rámci SZP. Konkrétní návrhy změn se týkají následujících oblastí:

#### *I. Pilíř SZP: Přímé platby a tržní opatření*

Systém přímých plateb by měl být dle úsudku ČR zjednodušen a vyplácen pouze zemědělcům aktivně vykonávajícím zemědělskou činnost. Zároveň by měly být přímé platby také součástí motivace k dodržování bezpečnosti životního prostředí. Zdrojem financování by určitě měla zůstat pouze EU. Návrhy, které by znamenaly zavedení spolufinancování z národních veřejných zdrojů, ze strany ČR, nebudou podporovány. Zároveň bude vystupovat proti návrhům přímých plateb, které by omezovaly svobodné rozhodování zemědělců, které komodity se rozhodnou produkovat. Toto se týká také stanovení maximálního limitu dotací, který má EU snahu zavést. Pokud by k tomuto kroku došlo, čeští zemědělci by ročně přicházeli o miliardy korun jen díky tomu, že v historii byly budovány zemědělské podniky a dodnes tvoří nadpoloviční podíl zemědělské výroby.

Důležitým požadavkem ČR je stále zavedení takzvaných „spravedlivých“ dotací z EU a to ve smyslu obdržení stejně velkého obnosu peněz jako získávají starší členské státy s ohledem na rozdílnou ekonomiku v každém státu. Ze současných propočtů však vychází, že přestože by měla ČR stejnou výši dotací jako dřívější členové EU, vzhledem k nově přistupujícím státům by to nebyl pozitivní efekt.

---

<sup>22</sup> Česká vláda chce omezit přísun financí z fondů EU. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 21. 3. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/175134>



Co se týče tržních opatření, právě tato oblast by měla být modernizována, aby mohla efektivně reagovat na výkyvy trhu. Cílem podpory ČR se tedy stávají kroky k vytvoření bezpečnostní sítě, která by řešila výkyvy cen zemědělských komodit.

## *II. Pilíř: Rozvoj venkova*

Rozvoj venkova je podle ČR hlavním prostředkem pro zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, proto by se v této oblasti měly podpory soustředit především na udržitelný rozvoj, což znamená dále podporovat vytváření nových míst a zmírnit vyliďňování venkovských oblastí. Co se týče zmíněné modernizace, ČR bude mít snahu soustředit rozvoj na technologie zvyšující přidanou hodnotu potravin a jejich výslednou kvalitu. Prosazována bude taky mimoprodukční funkce zemědělství, kam patří například péče o životní prostředí a krajinu ve smyslu zajištění ekologické stability, snaha o zachování biodiverzity, podpora vzdělávání zemědělců.

Do budoucna Česká republika souhlasí s návrhy cílů, které přináší Evropská Komise, stejně jako se zachováním SZP jako společné politiky za fungování dvoupilířové struktury. Ke stanovenému cíli EK, díky kterému by měla být více prohloubena diverzifikace činností na venkově, se ČR přidává s názorem, že je důležité navázat na podporu intervencí Evropského sociálního fondu, který by se měl zaměřit na podporu zajištění pracovních příležitostí, dostupnosti sociálních a zdravotních služeb, dopravní dostupnost. K podpoření zaměstnanosti na venkově by mohly přispět činnosti s vyšší přidanou hodnotou, jako je například zpracováním zemědělských produktů, prodejem zpracovaných výrobků na lokálních trzích, diverzifikací zemědělských činností, produkcí a zpracováním biomasy.<sup>23</sup>

Hlavní prioritou ČR je najít způsob, jak co nejefektivněji čerpat finanční podporu z EU. S návrhem EK, se kterým ČR zásadně nesouhlasí, je již zmíněné zastropování plateb na základě velikosti podniku, modulace a vzhledem ke zvýšení administrativní zátěže ani s novým systémem vyplácení přímých plateb. Co nejvíce omezit zastropování dotací, vzhledem k velikosti zemědělských podniků, které jsou z historického hlediska našeho státu velké a čeští zemědělci by tím pádem přicházeli o miliardy korun ročně je pro ČR další krok. Podle budoucích odhadů však mají i další státy EU tendence spíše zemědělské podniky

---

<sup>23</sup> HEALTH CHECK A VÝHLEDY SZP PO ROCE 2013. BLAAS, Gejza. *Ústav zemědělské ekonomiky a informací* [online]. 2009 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2009/bu0904.pdf>

koncentrovat do větších, tudíž by se k tomuto kroku ČR, kterou by zastropování postihlo pravděpodobně nejvíce, neměly bránit.<sup>24</sup> Je také ale důležité brát v potaz, že u nás jsou největší zemědělské podniky povětšinou akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným. Toto je velký rozdíl oproti rodinným farmám, které utvářejí ráz venkova a ochraňují přírodu. Právě tyto malé podniky jsou pro zastropování dotací a proto je tento bod reformy EU velmi diskutován. Například Německo, kde rodinné farmy tvoří 93,5 % zemědělských ploch, v roce 2009 bylo proti zastropování. Jako důvody uvádělo, že tehdejší stav vyplácení podpor velkým zemědělským podnikům je oprávněný protože splňují všechny podmínky. Dále byly uváděny další fakta, která ČR stále zastupuje v současnosti.<sup>25</sup> O dva roky později, podle informací z roku 2011 jsou pro „zastropování“ avšak v tom smyslu, aby byly dotace rozdělovány ne podle plochy, ale podle produkce.<sup>26</sup> Spolu s modulacemi navrhuje ČR nahradit tyto dva procesy novým nástrojem, který by umožňoval transfer financí z I. pilíře do II. pilíře.

Na druhou stranu však ČR má také co nabídnout EU. Jedná se například o poznatky z pěstování geneticky upravených potravin nebo satelitní průzkum zemědělsky obdělávaných ploch. Hlavní výzvou pro ČR je splňovat a udržitelně rozvíjet podíl obnovitelných zdrojů ve svém energetickém mixu a stejně jako celá EU, snažit se snížit zátěž administrace SZP. V neposlední řadě je pořád důležité zajistit si konkurenceschopnost, zvláště před dovozem levných potravin ze zemí třetího světa, což se stává více a více aktuálním problémem. Ten je spojen také se stále rostoucí populací.

---

<sup>24</sup> Pouze fiskální priority jsou cestou do pekel. Revue politika [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1493/pouze-fiskalni-priority-jsou-cestou-do-pekeli>

<sup>25</sup> HEALTH CHECK A VÝHLEDY SZP PO ROCE 2013. BLAAS, Gejza. *Ústav zemědělské ekonomiky a informací* [online]. 2009 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2009/bu0904.pdf>

<sup>26</sup> Společná zemědělská politika EU: co a jak měnit po roce 2013?. Revue politika [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1583/spolecna-zemedelska-politika-eu-co-a-jak-menit-po-roce-2013>

## 6 Budoucnost SZP?

Současnými otázkami ohledně SZP je její budoucnost. Jakým směrem se bude ubírat, jak bude snižovat svůj rozpočet, změny vyplácení přímých plateb zemědělcům, otázka konkurenceschopnosti vůči rozvíjejícím se třetím zemím, které požadují liberalizaci evropského trhu, bezpečnost potravin nebo jak bude dále podporován rozvoj venkova a biopotravin na našem trhu. Toto všechno je jen krátký výčet neodmyslitelných otázek, které provází diskuze o budoucnosti SZP.

### 6.1 Představa Evropské Komise o budoucím fungování SZP

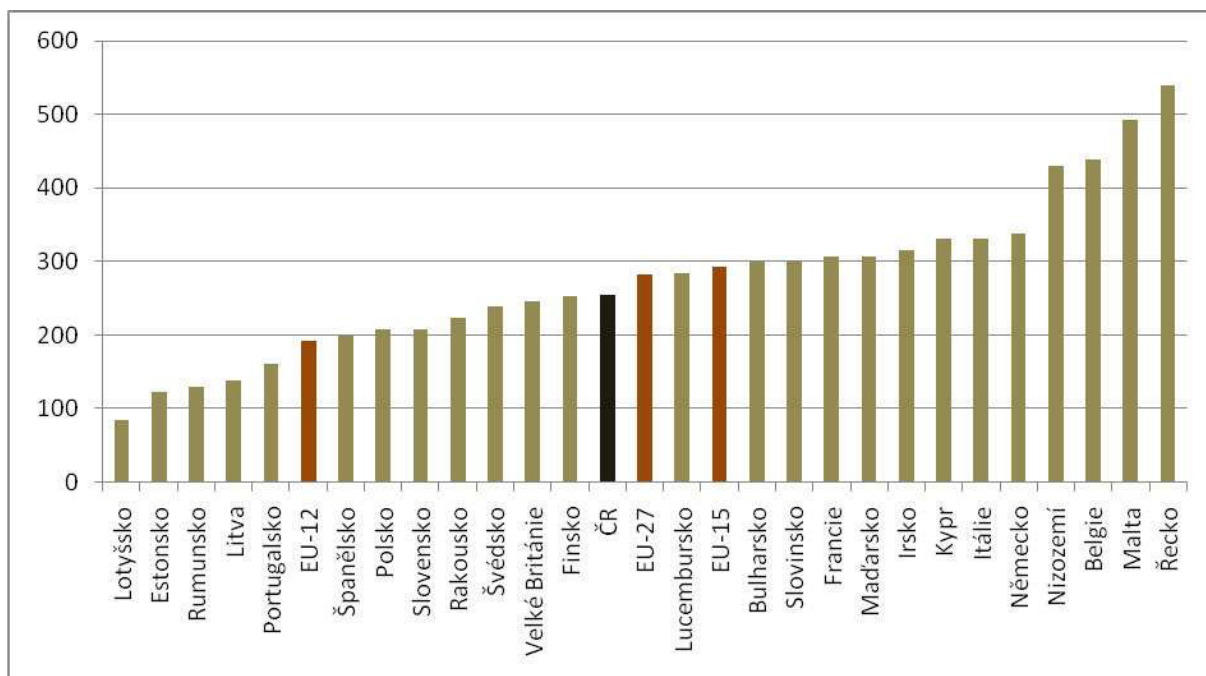
V roce 2008 představila tehdejší komisařka EK Mariann Fischer Boel návrhy na směr budoucí SZP. Přiklání se k názoru, aby se politika vyvíjela dál a nevracela se k původním pravidlům, jako je posílení intervenčních cen a upřednostňování trhu EU, jako navrhovala v té době předsednická Francie. Podle Boelové by neměly nástroje trhu určovat ceny trhu a nemělo by se vracet k umělému řízení trhu, který v minulosti vedl k vysokým výdajům na rozpočtu, oslabení konkurenceschopnosti a nadprodukcí. Doporučuje, aby byl upraven systém přímých plateb, konkrétně jejich lepší zacílení. Omezit už tak velkou závislost na splnění norem cross compliance. Zároveň se domnívá, že budou dále přibývat finanční zdroje pro podporu II. pilíře, vzhledem ke klimatickým problémům a požadavkům občanů na estetickou hodnotu krajiny a potřebu vytváření nových pracovních míst, aby mohla být zachována udržitelnost venkova.<sup>27</sup>

EK již v čele s Dacianem Ciolosem podala v roce 2011 Evropskému Parlamentu konkrétní návrhy na reformu SZP. Součástí je také nová struktura přímých plateb prvního pilíře SZP, kdy k roku 2013 bude nahrazen systém jednotné platby na plochu a systém jednotné platby na farmu vícesložkovým systémem, který je založen na nových platebních nárocích. Mezi ně patří třicetiprocentní složka ozelenění, která bude vyplácena, pokud budou dodržovány její podmínky. Dále přímé platby poskytované pouze aktivním zemědělcům a povinnou platbu pro malé nebo mladé farmáře, platby oblastem s přírodním znevýhodněním.

---

<sup>27</sup> <http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2009/bu0904.pdf>

Zároveň se počítá s podmíněností vyplacení cross compliance a zastropováním. Přímé platby ČR dosahují výše 90 % přímých plateb EU – 27, což činí 287 eur/ha. To také dokazuje následující graf.



Obrázek č. 4: Průměrné přímé platby v členských ve všech státech v roce 2013 (EUR/ha)

Zdroj: Asociace soukromých zemědělců ČR

Cílem zavedení pojmu „aktivní zemědělec“ je dosáhnout toho, aby dotace nebyly zneužívány na nezemědělskou činnost. Aktivní zemědělec je tedy fyzická či právnická osoba (či jejich skupiny), jejíž podíl přímých plateb na celkových příjmech z nezemědělských činností představují minimálně 5 %. To však neplatí pro farmáře, jejichž přímé platby v předešlém roce nepřesáhly 5000 €. <sup>28</sup> Problém, který nadchází je opět zvýšení administrativní zátěže, podobně jako v zastropování dotací. Kontrola tohoto statusu se totiž dá provést jen kontrolou účetnictví každého subjektu, což znamená osobní návštěvu. Tím je opět systém složitější. Jak komentoval tehdejší ministr zemědělství v roce 2011 Ivan Fuksa na jednání se spolkovou ministryní zemědělství Ilse Aignerovou, „Definice aktivního zemědělce není jednoduchá, nicméně shoda panuje v tom, že golfová hřiště ani letiště se nedají

<sup>28</sup> Rámcová pozice budoucí podoby SZP. *Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů* [online]. 2011 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://www.cmszp.cz/zapisy-z-jednani/158-ramcova-pozice-budouci-podoby-szp>

k zemědělským podnikům počítat.<sup>29</sup> Na druhou stranu reaguje předseda Zemědělského svazu ČR Ing. Martin Pýcha, který argumentuje tím, že mohou být vyloučeny z dotací i zemědělské podniky, které v minulosti svou činnost rozšířili o ekonomické aktivity, mnohdy za přispění evropských dotací. Nyní by tak o nárok na dotace přišly, vzhledem k podílu nezemědělské činnosti. Evropský parlament však tento problém chápe a taktéž žádá Evropskou komisi o návrh, že by si každý členský stát měl definovat svého „aktivního zemědělce“.<sup>30</sup>

Také již navrhuje konkrétní výšku rozpočtu pro časové období 2014 – 2020 a to 435, 6 miliardy eur.<sup>31</sup> Mezi časté závěry patří, že ačkoliv se jedná o snahu EU opravdu změnit systém SZP, návrhy jsou stále jen úpravami stávajících pravidel, navíc administrativní zátěž a byrokracie stále stoupají.

Návrhy reformy SZP „Společná zemědělská politika do roku 2020 – řešení budoucích problémů v oblasti potravin, přírodních zdrojů a územního plánování“, představil 18. listopadu roku 2010 komisař pro zemědělství a rozvoj venkova v Evropské Unii, Dacian Ciolos. Tento dokument byl dále projednáván, byly k němu vzneseny legislativní návrhy.

Na úvod je důležité říci, že se celá reforma zabývá především budoucími nástroji, které mají sloužit ke splnění vytyčených cílů. Těmi by měla být především změna v systému dotací zemědělců a to v lepším cílení podpory na základě spravedlivých a objektivních kritérií. Zde se začíná diskutovat o programech „ozeleňování“ a „zastropování“, na které se vznáší v budoucnu mnoho jak negativních, tak pozitivních názorů a snah o jejich potlačení či prosazení. Především zastropování dotací bylo v roce 2010 bráno především jako výpomoc malým zemědělským podnikům, například soukromým farmám. Další možností pro kvalitní fungování SZP byl navržen soubor nástrojů pro řízení rizik. Ten by měl zabezpečit jednotlivým státům pokrytí rizik, která vznikají vzhledem ke klimatickým výkyvům a hospodářské krizi, která je zodpovědná za nejisté podmínky na trhu a nestálost příjmů. Také je zachován dvoupilířový systém, kde první pilíř definuje EU a který zahrnuje přímé platby,

---

<sup>29</sup> Česko i Německo chce zemědělské dotace jen pro aktivní zemědělce. EAGRI [online]. 2011 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2011\\_cesko-i-nemecko-chce-zemedelske-dotace.html](http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2011_cesko-i-nemecko-chce-zemedelske-dotace.html)

<sup>30</sup> Ze zasedání členů Zemědělského svazu ČR. ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČR. Agris [online]. 2012 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/177615>

<sup>31</sup> Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014 – 2020. FANTYŠ, Martin. APIC-AK [online]. 2012 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.apic-ak.cz/data\\_ak/12/v/KonferenceSZPbrozura.pdf](http://www.apic-ak.cz/data_ak/12/v/KonferenceSZPbrozura.pdf)

kteřé by podle Bruselu měly tvořit 90 % průměru přímých plateb z předchozího období, což činí přibližně 270 eur na hektar<sup>32</sup>. Avšak jak je zmiňováno, není stanoveno ani konkrétní datum, kdy by ke změně mělo dojít. Pokud se však porovná vyplácení sice v rámci jednotné platby na plochu zemědělské půdy (SAPS), ČR, která v roce 2010 obdržela 4060 Kč/ha, což činí podle tehdejšího kurzu přibližně 160 eur/ha, o rok později, v roce 2011 už je vypláceno 4686, 50 Kč/ha<sup>33</sup>, tedy přibližně 183 eur. Tedy změna nastává a to k lepšímu. Druhý pilíř taktéž stanovuje EU, ale konečné rozhodnutí připadá správě členských států. Zde patří rozvoj venkova.

Mezi nejzásadnější cíle SZP patří především snaha o to, držet krok s rostoucí populací, tedy zůstat schopným v zajišťování potravin, soběstačnosti a především udržení konkurenceschopnosti oproti rostoucí produkci potravin ze zemí třetího světa. Avšak tohoto cíle má být dosaženo za předpokladu, že dojde k zachování územní rovnováhy a rozmanitosti venkovských oblastí a za velkého ohledu na životní prostředí.

Komise se shodla na třech směrech, kterými by se měla ubírat SZP a řešit hlavní výzvy. Těmi jsou náprava nejnaléhavějších nedostatků SZP postupně zaváděnými změnami, posun k ekologičtější, spravedlivější, efektivnější a účinnější SZP a odklon od podpory příjmů a tržních opatření a naopak větší orientace na cíle v oblasti životního prostředí.<sup>34</sup>

## 6.2 Zvyšování konkurenceschopnosti

### Zjednodušení administrace SZP

Další výzvou SZP je zjednodušení administrace SZP. Velkým finančním odlehčením je stále se snižující administrativní náklady na provozování SZP v podobě zjednodušení

---

<sup>32</sup> Brusel mění zemědělskou politiku, dopady pocítí i čeští farmáři. *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/139296-brusel-meni-zemedelskou-politiku-dopady-pociti-i-cesti-farmari/>

<sup>33</sup> Čeští zemědělci obdrží za rok 2011 v rámci jednotné platby na plochu přibližně 16, 5 miliardy korun. *EAgri* [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/aktuality/cesti-zemedelci-obdrzi-za-rok-2011-v.html>

<sup>34</sup> Komise představuje plán pro perspektivní společnou zemědělskou politiku po roce 2013. *Evropská komise* [online]. 2010 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press\\_releases/10\\_1527\\_cs.htm](http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/10_1527_cs.htm)

celého systému, který ročně vyjde stále na miliardy eur. Přesně zpracované výsledky o částce k dispozici nejsou, zatím se tyto údaje přepočítávají na hodinový plat úředníků věnovaný vyplňováním někdy až zbytečných dokumentů, kterých je ohromné množství.

V dokumentu Zjednodušená Společná zemědělská politika pro Evropu – Úspěch pro všechny, z roku 2009 předkládá Evropská komise hodnotící zprávu Evropskému parlamentu o zjednodušení SZP. Hlavním cílem je především snížit administrativní zátěž SZP, tento proces probíhá úspěšně od roku 2005.

Administrativní zátěží jsou myšleny složité procesy, které musí zemědělci podstupovat, aby mohli čerpat dotace. Jedná se například o spoustu nařízení, která podléhají nadměrnému množství organizací. Ty jsou postupně sjednocovány, jako například sjednocení organizací pro jednotný trh v jednu. Také díky již několikaletému provádění SZP si zemědělci některá pravidla a předpisy osvojují, není tedy podstatné vynakládat finance na zahajování některých programů, které již zemědělci znají, příkladem mohou být jednotné platby. Zjednodušení se týká i postupu podávání žádostí. Všechny údaje jsou podrobně zveřejněny ve Studii o administrativní zátěži.

Dalším zjednodušením je omezení licenčních povinností na dovoz na méně jak pětinu, čímž se ušetří na správních nákladech na zpracování dokumentů potřebných k dovozu nebo vývozu produktů. Pro zlepšení komunikace mezi Komisí a členskými státy byly vylepšeny také informační technologie v podobě Informačního systému pro řízení a sledování zemědělského trhu (ISAMM).

## **6.3 Kontroverzní témata nové reformy z pohledu ČR**

### **Rešerše názoru k „zastropování“ dotací**

Dalším kontroverzním bodem připravovaných změn se stává „capping“, neboli „zastropování“ přímých plateb, jejichž velikost se bude určovat již nikoliv jen podle hektarové velikosti, ale podle velikosti podniků. Jedná se program, který, pokud by vstoupil v platnost tak, jak jej navrhovala EU, by ČR uškodil. Podle dat Evropské Komise máme

největší průměrnou výměru zemědělsky využívané plochy na podnik v rámci celé EU. Jedná se o 89 hektarů, což je oproti Itálii, Polsku a Řecku s průměrem nepřesahujícím ani 10 hektarů velký rozdíl.<sup>35</sup>

Je tedy přirozené, že se právě ČR angažuje na zamítnutí nebo alespoň zmírnění prvoplánového zastropování nejvíce. Mohlo by se také stát, že se farmy začnou účelově dělit na menší, jen aby mohly „dosáhnout“ na co největší podporu, říká europoslanec ODS Hynek Fajmon ze zemědělského výboru Evropského Parlamentu. Nesouhlasný názor přidává i Agrární komora a její viceprezident Bohumil Belada, který vznáší argument za velké zemědělské podniky: „Aktivně hospodaří v zemědělství, splňují všechna potřebná pravidla agrární politiky EU stejně jako ostatní podniky, a tím zcela naplňují podmínky pro vyplácení přímých plateb v plné výši.“<sup>36</sup> Podporu pro zamítnutí zastropování a zároveň i pro zmírnění podmínek ozeleňování máme i od Velké Británie. Ministr zemědělství Petr Bendl se na bilaterálním jednání s ministrem Jimem Paicem, ministrem zemědělství a potravinářství Spojeného království Velké Británie a Severního Irska dohodl na spolupráci ohledně prosazování shodným zájmů. Podle obou ministrů jsou kroky EU ohledně ozelenění a zastropování spíše krokem zpět především v otázce administrativní zátěže. Ta by se se zavedením těchto programů rozhodně nesnížila, jak je plánováno, právě naopak, bylo by potřeba zavést nové další kontroly, které musí být administrativně podloženy.<sup>37</sup> K tomu dodává také náměstek ministra zemědělství Juraj Chmiel: „Pokud jde o předběžné hodnocení návrhů, z pohledu MZe, jsou spíše zklamáním, protože nepřinášejí žádné podstatné zjednodušení SZP, ani zásadnější přínos v její transparentnosti. Také významně nesnižují byrokracii a administrativní náročnost a nezvyšují konkurenceschopnost evropských podniků vůči třetím zemím.“<sup>38</sup>

---

<sup>35</sup> Úskalí a přínosy reformy zemědělské politiky EU: pohled. Euroskop [online]. 2012 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9047/21359/clanek/uskali-a-prinosy-reformy-zemedelske-politiky-eu-pohled-cr/>

Brusel mění zemědělskou politiku, dopady pocítí i čeští farmáři. *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/139296-brusel-meni-zemedelskou-politiku-dopady-pociti-i-cesti-farmari/>

<sup>37</sup> Evropa musí podporovat konkurenceschopnost svého zemědělství snížením administrativy, shodli se český a britský ministr zemědělství. EAGRI [online]. 2012 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2012\\_evropa-musi-podporovat-konkurenceschopno.html](http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2012_evropa-musi-podporovat-konkurenceschopno.html)

<sup>38</sup> Návrhy Evropské komise na reformu Společné zemědělské politiky EU vzbudily smíšené reakce. EAGRI [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2011\\_navrhy-evropske-komise-na-reformu.html](http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2011_navrhy-evropske-komise-na-reformu.html)



Dosavadní vyjednávání ze strany ČR zatím v roce 2011 přineslo částečný úspěch, zastropování bylo nastaveno odstupňovanou variantou, která zohledňuje zaměstnanost na farmách. Toto by mělo na hospodářství ČR daleko menší dopad než původní plán. Prostředky, které byly získány ze zastropování také zůstanou v daném státě a převedou se do oblasti rozvoje venkova. Přesto ale dále ČR nepodporuje celý proces vzhledem k tomu, že má i nadále negativní dopad na české zemědělce. Dalším úspěchem ze stran ČR, který směřuje proti zastropování bylo získání blokační minority deklarací, kterou roku 2011 podepsala ČR, Itálie, Německo, Rumunsko, Slovensko a Velká Británie.<sup>39</sup>

### **Rešerše názorů k procesu „ozeleňování“ v reformě SZP pro období 2014 – 2020.**

V říjnu roku 2011 představila Evropská komise návrhy na reformy SZP na období let 2014 - 2020. Důvodem je zastaralé referenční období pro výpočet přímých plateb z roku 2000 - 2003, tudíž je potřeba přehodnotit stávající situaci a snažit se aktuálně zacílit finance na potřebná odvětví. Také je potřeba, aby Společná zemědělská politika byla více transparentní, v budoucnu se počítá s větší spoluprací s ostatními politikami. Hlavními cíli této reformy je stále zvyšovat konkurenceschopnost, sblížení přímých plateb jednotlivých členů EU.

Přichází také s novým pojmem, který od zemědělců sklídl kritiku ihned – „ozeleňování“, které nese i název greening. Na jeho proces by mělo jít 30 % přímých plateb, které jsou podmíněny naplněním těchto požadavků: udržování trvalých porostů, střídáním plodin na obdělávané půdě (střídání alespoň tří druhů plodin, kdy dva z nich musí zemědělec pěstovat alespoň na 5 % obdělávané plochy, a třetí na ploše ne větší než 70 %), udržováním alespoň 7 % zemědělské půdy v neobdělávaném stavu (jde např. o okraje polí, stromové porosty, půdu, která leží ladem, krajinnotvorné prvky, biotopy nebo zalesněná území)<sup>40</sup>. Tento proces není pro zemědělce povinný, tudíž nehrozí sankce za neplnění tohoto požadavku. Kladně se k tomuto kroku vyjádřily jen neziskové organizace, které shledaly proces konkrétně v zachování 7% půdy ladem za ochranu biodiverzity. Názory ostatních jsou odlišné a to

---

<sup>39</sup> Společná deklarace České republiky, Německa, Itálie, Rumunska, Slovenska a Velké Británie proti cappingu. EAGRI[online]. 2011 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/file/148913/\\_3\\_\\_Deklarace\\_ke\\_cappingu\\_21.\\_2.\\_2011\\_\\_AJ\\_.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/148913/_3__Deklarace_ke_cappingu_21._2._2011__AJ_.pdf)

<sup>40</sup> Reforma zemědělské politiky čelí v EU kritice. EurActiv.cz [online]. 14. 10. 2011 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/clanek/reforma-zemedelske-politiky-celi-v-eu-kritice-009243>

vzhledem k situaci, kdy je potřeba zařadit obnovitelné zdroje jako součást energetického mixu každé země a je tedy potřeba pěstovat energetické plodiny na „každém volném kousku“ půdy. Jako třetí k tomuto kroku vystupují ekologické organizace, kterým ozeleňování, konkrétně střídání pěstování tří plodin nepřijde dostatečně přísné na to, aby se zastavila devastace půd pěstováním monokulturních plodin.

Na úrovni EU má pochybnosti o ozeleňování také náš europoslanec Robert Dušek, který vznesl obavy o zajištění konkurenceschopnosti a nad zvyšováním cen za potraviny, pokud tento proces spolu se zastropováním přímých plateb vejde v platnost a nebude revidován. Dacian Ciolos ale daných 7 %, které by měly být ponechány ladem, obhajuje odůvodněním, že na této půdě mohou být například pěstovány stromy, které mohou sloužit jako ochrana proti větru. Tudíž tato plocha nezůstane nevyužita jen tak pro nic za nic.<sup>41</sup>

Nejlépe názor na ozeleňování pro Českou republiku vystihuje názor Agrární komory ČR, konkrétně pana Jana Veleby, který říká: „Osobně si nedovedu představit, že by se v Polabí nebo na Hané přestalo takové procento zemědělské půdy obdělávat.“<sup>42</sup>

## **6.4 Podpory pro aktivní zemědělce, pro drobné zemědělce a mladé farmáře**

### **Názor OECD**

Mezinárodní Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj podobně jako EK reaguje na snahu Francie o znovuoobnovení podpor intervenčních cen a s tím spojený diferenciovaný trh EU. Tento názor odůvodňuje tím, že už jen z principu je tento postoj nespravedlivý i v rámci EU, kdy velcí farmáři dostávají více podpor než malí, kteří logicky potřebují podpory nejvíce. Zároveň dodává, že přímé platby odvozené od historického příjmu farmářů jako kompenzace za zrušení tržních cen, je taktéž vůči malým farmářům

---

<sup>41</sup> Brusel mění zemědělskou politiku, dopady pocítí i čeští farmáři. *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/139296-brusel-meni-zemedelskou-politiku-dopady-pociti-i-cesti-farmari/>

<sup>42</sup> Reforma SZP nepřináší podle ministra Bendla zjednodušení, ale větší zátěž. *EurActiv.cz* [online]. 18. 4. 2012 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/reforma-szp-nepriyasi-podle-ministra-zjednoduseni-ale-vetsi-zatez-009827>

nespravedlivé a to protože zajišťují finanční prostředky do budoucna opět těm velkým. OECD dále podporuje WTO a jeho jednání směrem k liberalizaci trhu EU a podporuje větší finanční zaměření na II. pilíř SZP. Navrhuje například vytvoření environmentálních benefitů pro produkci kvalitních a zdravotně nezávadných potravin nebo restrukturalizaci a inovaci komerčních producentů tak, aby byla zachována konkurenceschopnost, ale přitom plněny požadavky na ochranu životního prostředí.

OECD doporučuje v rámci plánování systému rozdělování podpor variantu, která je užívaná a funguje v zemědělských politikách jiných států. Základem je vytvoření programu, které příjmy stabilizují namísto trvalé podpory. Jako příklad uvádí kanadské stabilizační programy, které poskytují farmářům kompenzační platbu, jestliže jejich příspěvek na úhradu klesne pod 85 %. Pravidla jsou však nastavena tak, že jestliže farmář v referenčním období dosahoval nízké produkce, dostane také nízké kompenzace<sup>43</sup>

## 6.5 Globální pohled na budoucnost SZP

Pokud se podíváme na budoucnost zemědělské politiky celosvětově, největším jasným problémem je rychle rostoucí populace. Ta může zapříčinit nejen vyšší poptávku po surovinách na celém světě, ale vzhledem k vyspělosti EU větší počet přistěhovalých obyvatel do EU a tedy vyšší poptávku po surovinách přímo v EU. Toto však nemusí znamenat vyšší odbyt pro zemědělce v EU, ale nastoupení třetích zemí, jakožto levnějších producentů potravin a tedy velkých konkurentů. Dovoz surovin ze třetích zemí také zásadně snižuje konkurenceschopnost zemědělců EU.

Dá se také očekávat růst ceny zemědělských produktů v důsledku stále častějších jak klimatických výkyvů, tak ekonomické situace. Dalším možným faktorem je změna myšlení zemědělců, malé rodinné farmy mohou postupně zanikat a vytvářet se koncentrované podniky. Toto vše musí brát SZP v potaz jako výzvu pro přizpůsobení politiky na další období 2013 – 2020 a už v této době se na budoucí problémy připravit.

---

<sup>43</sup> HEALTH CHECK A VÝHLEDY SZP PO ROCE 2013. BLAAS, Gejza. *Ústav zemědělské ekonomiky a informací* [online]. 2009 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2009/bu0904.pdf>

## **7 Rešerše názorů k novým vybraným pravidlům Společné zemědělské politiky EU od roku 2014**

### **7.1 Rešerše názorů k procesu „ozeleňování“ v reformě SZP pro období 2014 – 2020.**

V říjnu roku 2011 představila Evropská komise návrhy na reformy SZP na období let 2014 - 2020. Důvodem je zastaralé referenční období pro výpočet přímých plateb z roku 2000 - 2003, tudíž je potřeba přehodnotit stávající situaci a snažit se aktuálně zacílit finance na potřebná odvětví. Také je potřeba, aby Společná zemědělská politika byla více transparentní, v budoucnu se počítá s větší spoluprací s ostatními politikami. Hlavními cíli této reformy je stále zvyšovat konkurenceschopnost, sblížení přímých plateb jednotlivých členů EU.

Přichází také s novým pojmem, který od zemědělců sklídl kritiku ihned – „ozeleňování“, které nese i název greening. Na jeho proces by mělo jít 30 % přímých plateb, které jsou podmíněny naplněním těchto požadavků: udržování trvalých porostů, střídáním plodin na obdělávané půdě (střídání alespoň tří druhů plodin, kdy dva z nich musí zemědělec pěstovat alespoň na 5 % obdělávané plochy, a třetí na ploše ne větší než 70 %), udržováním alespoň 7 % zemědělské půdy v neobdělávaném stavu (jde např. o okraje polí, stromové porosty, půdu, která leží ladem, krajinnotvorné prvky, biotopy nebo zalesněná území)<sup>44</sup>. Tento proces není pro zemědělce povinný, tudíž nehrozí sankce za neplnění tohoto požadavku. Kladně se k tomuto kroku vyjádřily jen neziskové organizace, které shledaly proces konkrétně v zachování 7% půdy ladem za ochranu biodiverzity. Názory ostatních jsou odlišné a to vzhledem k situaci, kdy je potřeba zařadit obnovitelné zdroje jako součást energetického mixu každé země a je tedy potřeba pěstovat energetické plodiny na „každém volném kousku“ půdy. Jako třetí k tomuto kroku vystupují ekologické organizace, kterým ozeleňování, konkrétně střídání pěstování tří plodin nepřijde dostatečně přísné na to, aby se zastavila devastace půd pěstováním monokulturních plodin.

---

<sup>44</sup> Reforma zemědělské politiky čelí v EU kritice. EurActiv.cz [online]. 14. 10. 2011 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/clanek/reforma-zemedelske-politiky-celi-v-eu-kritice-009243>

Na úrovni EU má pochybnosti o ozeleňování také náš europoslanec Robert Dušek, který vznesl obavy o zajištění konkurenceschopnosti a nad zvyšováním cen za potraviny, pokud tento proces spolu se zastropováním přímých plateb vejde v platnost a nebude revidován. Dacian Ciolos ale daných 7 %, které by měly být ponechány ladem, obhajuje odůvodněním, že na této půdě mohou být například pěstovány stromy, které mohou sloužit jako ochrana proti větru. Tudíž tato plocha nezůstane nevyužita jen tak pro nic za nic.<sup>45</sup>

Nejlépe názor na ozeleňování pro Českou republiku vystihuje názor Agrární komory ČR, konkrétně pana Jana Veleby, který říká: „Osobně si nedovedu představit, že by se v Polabí nebo na Hané přestalo takové procento zemědělské půdy obdělávat.“<sup>46</sup>

## 7.2. Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO

Ekologicky orientované organizace razantně odmítají krácení výdajů SZP. V tiskové zprávě z března roku 2012 organizace uvádí fakt, že je potřeba v reformě SZP nekrátit finanční prostředky na SZP, ale lépe jich využívat. Navrhuje poskytovat podpory vztažené nikoliv k plošnému rozsahu zemědělských podniků, ale vázat je k jejich objemu produkce. S tímto krokem souhlasí i Ministerstvo zemědělství. Toto by mohlo znamenat problém v plnění plánu „ozelenění“, který je součástí reformy SZP po roce 2013.

Jak doplnil prohlášení Kateřiny Nesrstové Milan Kouřil, který také působí v PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců: „Sedláci, hospodařící na ekofarmách, svou činností chrání půdu před erozí a zvyšují její úrodnost, pomáhají k vyšší čistotě ovzduší a vod, nezatěžují životní prostředí pesticidy. Zároveň svým přístupem podporují biodiverzitu nebo často využívají staré plodiny nebo plemena zvířat, čímž ochraňují a uchovávají genofond

---

<sup>45</sup> Brusel mění zemědělskou politiku, dopady pocítí i čeští farmáři. *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/139296-brusel-meni-zemedelskou-politiku-dopady-pociti-i-cesti-farmari/>

<sup>46</sup> Reforma SZP nepřináší podle ministra Bendla zjednodušení, ale větší zátěž. *EurActiv.cz* [online]. 18. 4. 2012 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/reforma-szp-neprinasi-podle-ministra-zjednoduseni-ale-vetsi-zatez-009827>

apod.,<sup>47</sup> funkce ekologického zemědělství dnes již není pouze produkce nezávadných potravin.

Názory Kateřiny Nesrstové a celého PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců podporuje také ministr zemědělství Petr Bendl, který se k tomuto tématu vyjádřil v dubnu tohoto roku: „Shodli jsme se, že nový systém výplaty přímých plateb založený na platebních nárocích nepovažujeme za krok směrem ke zjednodušení. Proto musíme přechod a implementaci platebních nároků řádně diskutovat a dobře se na něj připravit,<sup>48</sup>. Tato pravidla by měla být zavedena v roce 2014. Evropská komise ještě připojuje další změnu, že podle nového systému financování získají podporu jen takzvaní aktivní zemědělci, jimiž jsou myšleni ti, kteří aktivně provozují zemědělskou činnost.

### 7.3 Postoj starých členských států k budoucnosti SZP

Názory členských států na budoucnost SZP se rozcházejí. Jasným příkladem může být Francie, která jako předsednický stát v roce 2008 a zároveň největší příjemce podpor z rozpočtu EU vypracovala návrh na budoucí kroky SZP. Jejím cílem bylo vrátit se zpět k používání nástrojů k zajištění trhu a to intervenčními cenami a upřednostňování trhu EU spolu s regulacemi a ochraně před konkurencí třetích států. Vzhledem k tomu, že toto je krok zpět a navíc v rozporu s jednáním s WTO o liberalizaci trhu, bylo od tohoto návrhu upuštěno. Dokument se taktéž setkal s odporem ostatních členů EU. Německo přidává názor, že je třeba zachovat stávající systém přímých plateb, které mají být kompenzací farmářům za vyšší nároky na kvalitu produkce oproti třetím státům. Tento požadavek je podle něj nutné obhájit na jednáních s WTO.<sup>49</sup> Čím však přispěli pozitivně k návrhům na budoucnost SZP bylo vyjádření k re-nacionalizaci SZP. V praxi by to znamenalo, že jednotlivé státy by dotovaly své farmáře z vlastních rozpočtů, což by pozměnilo obraz společné konkurenceschopnosti

---

<sup>47</sup> PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců: Obáváme se snížení výdajů na Společnou zemědělskou politiku, požadujeme lepší cílení prostředků. Ekolist.cz [online]. 27. 3. 2012 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: [http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/obavame-se-snizeni-vydaju-na-spolecnou-zemedelskou-politiku-pozadujeme-lepsi-cileni-prostredku?sel\\_ids=1](http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/obavame-se-snizeni-vydaju-na-spolecnou-zemedelskou-politiku-pozadujeme-lepsi-cileni-prostredku?sel_ids=1)

<sup>48</sup> Reforma SZP nepřináší podle ministra Bendla zjednodušení, ale větší zátěž. EurActiv.cz [online]. 18. 4. 2012 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/reforma-szp-neprinasi-podle-ministra-zjednoduseni-ale-vetsi-zatez-009827>

<sup>49</sup> HEALTH CHECK A VÝHLEDY SZP PO ROCE 2013. BLAAS, Gejza. *Ústav zemědělské ekonomiky a informací* [online]. 2009 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2009/bu0904.pdf>

členů EU, vzhledem k rozdílům ve finančních možnostech jednotlivých států a tím pádem možnému umělému navyšování konkurenceschopnosti jednotlivců.<sup>50</sup>

Závěrem je tedy zřejmé, že Francie a Německo jako staré členské státy mají zájem na zachování přímých plateb a odmítají krácení rozpočtu SZP. To dokládá i dokument vydaný těmito členy, který uvádí, že je nemožné zavést jednotný tarif přímých podpor pro všechny členské státy a to vzhledem k rozdílné finanční pozici států v rozpočtu EU. Tudíž tyto dva státy žádají o vyplácení podpor podle toho, kolik jaký stát přispívá do rozpočtu EU. Tento názor jednoznačně opomíjí koncept finanční solidarity mezi státy EU. Proti tomuto však vystupuje Velká Británie, která ačkoliv patří do stejné skupiny členů EU, reaguje na tyto požadavky negativně. Ministryni zemědělství Caroline Spelmanové se nelíbí fakt, že by si jednotlivé státy mohly diktovat podmínky.<sup>51</sup>

### **Závěry k SZP v nastávajícím období 2013 – 2020**

Všechny návrhy budou ještě dále projednávány na národní úrovni, na úrovni Evropské Komise, Evropského Parlamentu a Rady ministrů. Je zřejmé, že většina z nich není konečná vzhledem ke kritice, která se na změny snáší ode všech členských zemí. Shodují se, že je důležité podrobně vypracovat návrhy na změny ve II. pilíři a znovu prozkoumat možnosti změn v nově vznikajícím systému vyplácení podpor v I. pilíři. Celkově bylo podáno 7 400 pozměňovacích návrhů, což je rekordní číslo v historii Evropského Parlamentu k jednomu legislativnímu balíčku, což také nutí EU k zamyšlení.<sup>52</sup> Schválení se předpokládá nejdříve na první pololetí roku 2013.<sup>53</sup>

---

<sup>50</sup> Budoucnost Společné zemědělské politiky EU. KOŠTÁL, Josef. Respekt [online]. 2010 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://kostal.blog.respekt.ihned.cz/c1-47730350-budoucnost-spolecne-zemedelske-politiky-eu>

<sup>51</sup> Budoucnost Společné zemědělské politiky EU. KOŠTÁL, Josef. Respekt [online]. 2010 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://kostal.blog.respekt.ihned.cz/c1-47730350-budoucnost-spolecne-zemedelske-politiky-eu>

<sup>52</sup> Parlament má na stole přes 7400 pozměňovacích návrhů k reformě společné zemědělské politiky. *Evropská Parlament*[online]. 2011 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/content/20110526FCS20313/1/html/Parlament-m%C3%A1-na-stole-p%C5%99es-7400-pozm%C4%9B%C5%88ovac%C3%ADch-n%C3%A1vrh%C5%AF-k-reform%C4%9B-spole%C4%8Dn%C3%A9-zem%C4%9Bd%C4%9Blsk%C3%A9-politiky>

<sup>53</sup> HEALTH CHECK A VÝHLEDY SZP PO ROCE 2013. BLAAS, Gejza. *Ústav zemědělské ekonomiky a informací* [online]. 2009 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2009/bu0904.pdf>

## Negativní pohledy na Společnou zemědělskou politiku EU „zvenčí“

Vzhledem ke stálému snižování počtu zaměstnaných v zemědělství jak v ČR, tak v dalších členských státech EU, mnoho občanů přestává mít přehled o SZP, spíše jim přijde celé odvětví zemědělství jako něco „cizího“. Přitom se jedná o jedinou opravdovou politiku EU, vzhledem k vlastnictví EU, které ji i financuje a reguluje.

Pravda je, že občanům nových členských států by neměl být negativní názor brán příliš za zlý. Francie, která si diktovala před vstupem nových členů v roce 2004 diskriminující podmínky pro přijetí nízkým podílem vyplácení přímých plateb, spolu s často nesmyslnými nařízeními regulací, které mnoho zemědělských subjektů zlikvidovali, především v případě přistoupení Rumunska a Bulharska, moc dobrý dojem neudělala.<sup>54</sup>

Další negativní postoj SZP zaujímá v kontextu s třetími státy, konkrétně s nejchudšími státy Afriky, Asie, Latinské Ameriky. Ty požadují v čele s WTO liberalizaci trhu EU, především snížení nebo dokonce zrušení dovozních cel. K tomuto kroku EU nepřistoupila. V minulosti během několika dlouhých jednání v Uruguay, Dohá, Postupimi se podařilo vyjednat jen snížení dovozních cel a to pouze pro nejchudší státy světa. Přestože EU chrání svůj trh stejně jako jiné zemědělské politiky světa, ze strany WTO je kritizována nejvíce.<sup>55</sup>

---

<sup>54</sup> Dvojí metr Evropské unie. Někdo vydělává, někdo trápí. *Mladá Fronta Dnes* [online]. 2005 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://data.idnes.cz/mfdnes/kavarna/pdf/2005/kavarna-20051112.pdf>

<sup>55</sup> Liberalizace světového obchodu? Běh na dlouhou trať. BYDŽOVSKÁ, Marie. *Parlamentní servis* [online]. 2007 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.parlamentniserwis.cz/jaka-je-pozice-eu-v-jednani-o-budoucnosti-svetoveho-obchodu.html>



## 8 Diskuse

Jsem toho názoru, že Společné zemědělská politika je nezbytnou součástí Evropské Unie. Počátky jejího vzniku byly přirozenou reakcí na aktuální dění na světovém poli. Ačkoliv základy zůstávají neměnné, systém se neustále obnovuje a snaží se za pomoci reformem a nových programů přizpůsobit požadavkům trhu a životního prostředí.

Myslím si, že reformy, které vstoupily dodnes v platnost a o kterých se zmiňuji, jsou účinné, avšak jejich koncepce by mohla být zvolena volněji tak, aby si každý členský stát EU mohl vytvořit konkrétní úpravy dle svých geografických a ekonomických možností, aby pro něj byly změny nejefektivnější. Toto se například týká aktuálního problému se zastropováním dotací. Česká republika poznamenaná vládou komunistů, která měla potřebu zemědělské plochy sdružovat do jednotných velkých ploch, které mnohdy přetrvaly do současnosti, má s tímto programem problém. Přišla by totiž o dotace, které by se měly nově vyměřovat podle velikosti podniku a na tyto velké plochy, které tvoří více než polovinu české zemědělsky využívané půdy, by se nevztahovaly. Dle mého názoru je ale důležitější soustředit se a podporovat podniky menší, rodinné farmy protože velké podniky beztak patří velkým akciovým společnostem nebo společnostem s ručením omezeným. Stejně tak si myslím, že je potřeba podporovat mladé zemědělce, jelikož zemědělská činnost bývá povoláním spíše rodinným, vycházejícím z tradice. EU by měla více motivovat mladé lidi k práci v tomto odvětví, ať už vyššími příspěvky, což už dělá, tak například snahou o modernizaci tohoto oboru.

Zároveň velice souhlasím se snahou o zjednodušení SZP, především snižování administrativní zátěže. Některé dotazníky a ustanovení jsou díky několikaletému působení SZP tak zavedená, že jejich vyplňování a nutnost provozovat takové množství organizací jako doposud, zabere spoustu placeného času úředníků a zemědělců EU. Je třeba myslet na životní prostředí, k administrativě patří obrovské množství spotřebovaného papíru. Podle mě udělala EU se snahou o snížení administrativní zátěže krok zpět, když přednesla dosavadní návrh podoby programů zastropování a ozeleňování. Fungování těchto programů se neobejde bez nových kontrol a povolení, tudíž administrativní zátěž vzroste.

Do budoucna bych doporučila, aby se EU například zaměřila na větší kontrolu toho, kam putují dotace a kdo je čerpá, než navyšovat rozpočet, který je už tak příliš vysoký. Pokud bych měla říct, na jakou oblast by se měla budoucí SZP zaměřit, určitě bych navrhla podporu produkce biopotravin, regionálních potravin a kontrolu potravin kvůli zdravotní nezávadnosti. Snažila bych se posílit konkurenceschopnost a to například lepší a efektivnější komunikací mezi jednotlivými státy, snahou o propojení se a spolupráci.

## 9 Závěr

V této práci jsem se snažila popsat systém Společné zemědělské politiky od jejího vzniku, přes současnost až k výhledům do budoucna. Celou tuto politiku je obtížné pochopit, za cíl této práce jsem si stanovila její zpřehlednění, složitý vývoj a aktuální dění vzhledem k nově připravovaným reformám.

Důležité je vyzdvihnout hlavní stanovené cíle politiky, které byly obsaženy ve smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství. Těmito cíli jsou: zvýšení produktivity zemědělství pomocí zvýšení technického pokroku a rozvoj zemědělské výroby, optimální využití pracovní síly, zajištění odpovídající životní úrovně obyvatelstva pracujícího v zemědělském sektoru a to zvýšením jejich příjmů, dále stabilizovat trhy, zajistit plynulé zásobování a také zajistit spotřebitelům dodávky za přijatelné ceny. Tyto vytyčené body vedly k potravinové soběstačnosti členů ES a fungování na společném trhu. Již od počátku poukazují na složitost a nejednotnost SZP a to z důvodu snahy o vytvoření jednotných pravidel pro všechny členy. Problém je například geografická poloha jednotlivých států a jejich klima, historické předpoklady k zemědělské činnosti nebo také rozdíl kursovních pohybů měn mezi sebou v případě vytvoření společného trhu. Financování SZP vůbec je od počátku problém, který je provázen reformami až do současnosti. Dalším důležitým faktorem je rozvoj zemědělského sektoru v každém státě a podíl obyvatelstva zaměstnaném v zemědělství.

Tato práce se také zabývá zemědělskou politikou ČR, u které jsem sledovala její vývoj od konce druhé světové války, podobně jako v případě SZP. Tento vývoj je vzdálenější ostatním členům EU, vzhledem ke komunistické vládě byly napáchány téměř nevratné ekologické škody v podobě budování Jednotných zemědělských družstev. Ty jsou pro náš stát charakteristické i po zrušení v devadesátých letech do dnešní doby, proto Vláda ČR stále odmítá přistoupit na zastropování dotací.

V současnosti se jedná o nové podobě SZP, je potřeba ji stále přizpůsobovat měnícímu se trhu a požadavkům spotřebitelů, ale zároveň se snažit o zachování životního prostředí. Tento úkol není nejjednodušší, vzhledem ke stále se rozrůstající populaci a požadavkům na pěstování energetických plodin. Spolu s novým programem ozelenění, kdy by nově mělo být ponecháno 7 % půdy ladem, je pro zemědělce a instituce EU stále obtížnější najít společné

řešení. Nová pravidla SZP pro období 2014 – 2020 jsou vyjednávána už od roku 2010, kdy byl ze strany EU tehdejším komisařem pro zemědělství a rozvoj venkova Dacianem Ciolosem představen první návrh.

## **10 Summary**

In this thesis I have tried to describe the system of the Common Agricultural Policy from the initial formation to the present state and future prospects. It is rather difficult to comprehend this policy and the aim of my thesis is a clarification of the policy and its complicated development and current situation in a view of the newly prepared reforms.

It is essential to highlight the main stated objectives of the policy contained in the European Economic Community treaty. These objectives are: increase of the agricultural productivity by enhancing the technological progress and the development of agricultural production, optimum utilization of manpower, ensuring an adequate living standard of the population working in the agricultural sector by elevating their income, market stabilization, ensuring continuous supply and reasonable prices of the supplies for the consumers. These objectives resulted in food self-sufficiency and market co-operation of the EC members. I feel obliged to point out the complexity and disunity of CAP due to an effort to create uniform rules for all members. Some of the problems are for example the geographic location of the countries and their climate, historical dispositions for the agricultural production or different currency exchange rate movements considering institution of the common market. The CAP funding has been a problem from the beginning and it has been repeatedly reformed. Another crucial factor is a different development of the agricultural sector in each country and the number of population working in agriculture.

This thesis also deals with the agricultural policy in Czech Republic whose progression I've tracked since the end of World War II by analogy to my observation of CAP. This development is significantly different from the other EU countries, because the former communistic regime had inflicted almost irreversible ecological damages by establishing the Agricultural Production Communities. Some features of these units have prevailed until today even though they've been formally discontinued in the nineties and it is a reason why the Czech government refuses to accept the grant capping.

Currently there have been negotiations about a new shape of CAP. It is necessary to adapt the policy to the changing market and consumer requirements and preserve the environment at the same time. This task is intricate given the population growth and the energy crops production demand. The new go-green program, which says to leave out 7% of the soil, makes it even more difficult for the farmers and EU institutions to find united solution. The new CAP regulations for 2014-2020 have been negotiated since 2010 when EU

presented the the first draft by Dacian Ciolos, the former commissioner for agriculture and rural development.

## 11 Seznam použité literatury

### Internetové zdroje

Agenda 2000. In: Reformaty EU. 1997. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/agenda2000.pdf>

AGRICULTURAL LAND (% OF LAND AREA) IN FRANCE. Trading Economics [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/france/agricultural-land-percent-of-land-area-wb-data.html>

Aktuální stav implementace PRV. EAGRI [online]. 2012 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/zakladni-informace/stav-implementace/>

Brusel mění zemědělskou politiku, dopady pocítí i čeští farmáři. *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/139296-brusel-meni-zemedelskou-politiku-dopady-pociti-i-cesti-farmari/>

Budoucnost Společné zemědělské politiky EU. KOŠŤÁL, Josef. Respekt [online]. 2010 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://kostal.blog.respekt.ihned.cz/c1-47730350-budoucnost-spolecne-zemedelske-politiky-eu>

Budoucnost SZP po roce 2020: Řešení problémů v oblasti potravin a přírodních zdrojů a územní problematiky. *Zemědělský svaz ČR* [online]. 2010, 7.1.2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.zscr.cz/aktuality-zscr/budoucnost-szp-po-roce-2020-reseni-problemu-v-obl-a1611356>

Cross Compliance. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [2009] [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/kontroly-podminenosti-cross-compliance-1/>

Cross Compliance. The Rural Payments Agency [online]. 2012 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://rpa.defra.gov.uk/rpa/index.nsf/UIMenu/814240C66F10CAC8802570C7004248D4>

Česká republika v EU: Historie vstupu ČR do EU. *Evropská komise* [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr\\_eu/index\\_cs.htm](http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm)

Česká vláda chce omezit přísun financí z fondů EU. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 21. 3. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/175134>

*ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V PODMÍNKÁCH REFORMY SZP EU A NÁSTROJE K JEJÍ REALIZACI: PŘÍMÉ PLATBY A CROSS-COMPLIANCE, ZVYŠOVÁNÍ KONKURENCESCHOPNOSTI (PROGRAM ROZVOJE VENKOVA, VAV)*. Praha: IREAS, 2008. ISBN 978-80-86684-52-9. Dostupné z: [http://www.ireas.cz/download/publikace/prz\\_publikace.pdf](http://www.ireas.cz/download/publikace/prz_publikace.pdf)

Česko i Německo chce zemědělské dotace jen pro aktivní zemědělce. EAGRI [online]. 2011 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2011\\_cesko-i-nemecko-chce-zemedelske-dotace.html](http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2011_cesko-i-nemecko-chce-zemedelske-dotace.html)

Čeští zemědělci a společná zemědělská politika Evropské Unie. FAJMON, Hynek. Hynek Fajmon [online]. 2006 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/zemedelci\\_a\\_politika\\_EU.pdf](http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/zemedelci_a_politika_EU.pdf)

Čeští zemědělci obdrží za rok 2011 v rámci jednotné platby na plochu přibližně 16,5 miliardy korun. EAgri [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/aktuality/cesti-zemedelci-obdrzi-za-rok-2011-v.html>

Dotace: Struktura dotačních zdrojů. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>

Dušek (ČSSD): „Ozelenění“ zemědělské politiky může zdražit potraviny v celé EU. *ParlamentníListy.cz* [online]. 26. 1. 2011 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Dusek-CSSD-Ozeleneni-zemedelske-politiky-muze-zdrazit-potraviny-v-cele-EU-215067>

Dvojí metr Evropské unie. Někdo vydělává, někdo trátí. *Mladá Fronta Dnes* [online]. 2005 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://data.idnes.cz/mfdnes/kavarna/pdf/2005/kavarna-20051112.pdf>

Encyklopedie EU: EU od A do Z. Euroskop.cz [online]. 2005 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/287/sekce/k-l/>



Evropa musí podporovat konkurenceschopnost svého zemědělství snížením administrativy, shodli se český a britský ministr zemědělství. EAGRI [online]. 2012 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2012\\_evropa-musi-podporovat-konkurenceschopno.html](http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2012_evropa-musi-podporovat-konkurenceschopno.html)

Evropská regionální fóra. Respekt Institut [online]. 2008 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.respektinstitut.cz/wp-content/uploads/prilohy/SZP\\_EU.pdf](http://www.respektinstitut.cz/wp-content/uploads/prilohy/SZP_EU.pdf)

Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond(EAGG). EurActiv [online]. 2013 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-zemedelsky-garancni-a-p>

Graph: Percent of Employment in Agriculture in France (FRAPEMANA). FRED Economic Data [online]. 2013 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://research.stlouisfed.org/fred2/graph/?id=FRAPEMANA>

HEALTH CHECK A VÝHLEDY SZP PO ROCE 2013. BLAAS, Gejza. *Ústav zemědělské ekonomiky a informací* [online]. 2009 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2009/bu0904.pdf>

Historie evropské integrace. BusinessInfo.cz [online]. 2008 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/fakta-o-eu/historie-evropske-integrace/1001686/47438/>

Historie Společné zemědělské politiky. BusinessInfo.cz [online]. 2009 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/historie-spolecne-zemedelske-politiky/1000521/53178/>

Jak hospodaří sousedi: Polsko. *Zemědělský svaz ČR* [online]. 2004 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://www.agroweb.cz/Jak-hospodari-sousedi:-Polsko\\_\\_s43x18927.html](http://www.agroweb.cz/Jak-hospodari-sousedi:-Polsko__s43x18927.html)

Jednotný evropský akt. In: Smlouvy EHS. 1986. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf>

Komise představuje plán pro perspektivní společnou zemědělskou politiku po roce 2013. *Evropská komise* [online]. 2010 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press\\_releases/10\\_1527\\_cs.htm](http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/10_1527_cs.htm)

Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004–2013). Ministerstvo zemědělství [online]. 2003 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

[http://eagri.cz/public/web/file/26240/Koncepce\\_agrar\\_politiky\\_CR\\_pro\\_obdobi\\_po\\_vstupu\\_d\\_o\\_EU.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/26240/Koncepce_agrar_politiky_CR_pro_obdobi_po_vstupu_d_o_EU.pdf)

Kvalita je klíčem k úspěchu. *Evropská komise* [online]. [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/quality/index\\_cs.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/quality/index_cs.htm)

L'agriculture française depuis cinquante ans : des petites exploitations familiales aux droits à paiement unique. *Ministère de l'Agriculture et de la Pêche* [online]. 2007 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/AGRIFRA07c-2.pdf>

Liberalizace světového obchodu? Běh na dlouhou trať. BYDŽOVSKÁ, Marie. *Parlamentní servis* [online]. 2007 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.parlamentniservis.cz/jaka-je-pozice-eu-v-jednani-o-budoucnosti-svetoveho-obchodu.html>

Nařízení Rady (ES) č. 1290/2005 ze dne 21. června 2005 o financování společné zemědělské politiky. EUR-Lex [online]. 2005 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R1290:CS:NOT>

Návrhy Evropské komise na reformu Společné zemědělské politiky EU vzbudily smíšené reakce. EAGRI [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2011\\_navrhy-evropske-komise-na-reformu.html](http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2011_navrhy-evropske-komise-na-reformu.html)

Parlament má na stole přes 7400 pozměňovacích návrhů k reformě společné zemědělské politiky. *Evropská Parlament* [online]. 2011 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/content/20110526FCS20313/1/html/Parlament-m%C3%A1-na-stole-p%C5%99es-7400-pozm%C4%9B%C5%88ovac%C3%ADch-n%C3%A1vrh%C5%AF-k-reform%C4%9B-spole%C4%8Dn%C3%A9-zem%C4%9Bd%C4%9Blsk%C3%A9-politiky>

Polsko: Ekonomická charakteristika země. BusinessInfo.cz [online]. 2012 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/polsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19064.html#sec4>

Pouze fiskální priority jsou cestou do pekel. In: *Společné zájmy Česka a Polska v kontextu polského předsednictví EU*. [online]. 2011 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1493/pouze-fiskalni-priority-jsou-cestou-do-pekeli>

Pro konkurenceschopnost zemědělství. Agroweb [online]. 2012 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://www.agroweb.cz/zpravodajstvi/Pro-konkurenceschopnost-zemedelstvi\\_\\_s43x62464.html](http://www.agroweb.cz/zpravodajstvi/Pro-konkurenceschopnost-zemedelstvi__s43x62464.html)

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců: Obáváme se snížení výdajů na Společnou zemědělskou politiku, požadujeme lepší cílení prostředků. Ekolist.cz [online]. 27. 3. 2012 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: [http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/obavame-se-snizeni-vydaju-na-spolecnou-zemedelskou-politiku-pozadujeme-lepsi-cileni-prostredku?sel\\_ids=1](http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/obavame-se-snizeni-vydaju-na-spolecnou-zemedelskou-politiku-pozadujeme-lepsi-cileni-prostredku?sel_ids=1)

Předpis č. 241/1948 Sb. Zákon o prvním pětiletém hospodářském plánu rozvoje Československé republiky (zákon o pětiletém plánu). In: *Sbírka zákonů*. 1948. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-241#p1>

Přímé platby, SPS, SAPS...co to vlastně je?. POSPÍŠIL, Michal. *Asociace soukromého zemědělství ČR* [online]. 2009 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.asz.cz/redakce/index.php?lanG=cs&clanek=33586&vlid=3293&prid=9942&>

Rámcová pozice budoucí podoby SZP. *Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů* [online]. 2011 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://www.cmszp.cz/zapisy-z-jednani/158-ramcova-pozice-budouci-podoby-szp>

Reforma společné zemědělské politiky. *Evropský parlament* [online]. 2008 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact\\_sheets/info/data/policies/agriculture/article\\_7209\\_cs.htm](http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/agriculture/article_7209_cs.htm)

Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014 – 2020. FANTYŠ, Martin. APIC-AK [online]. 2012 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.apic-ak.cz/data\\_ak/12/v/KonferenceSZPbrozura.pdf](http://www.apic-ak.cz/data_ak/12/v/KonferenceSZPbrozura.pdf)

Reforma SZP nepřináší podle ministra Bendla zjednodušení, ale větší zátěž. EurActiv.cz [online]. 18. 4. 2012 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/reforma-szp-neprinasi-podle-ministra-zjednoduseni-ale-vetsi-zatez-009827>

Reforma zemědělské politiky čelí v EU kritice. EurActiv.cz [online]. 14. 10. 2011 [cit. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/clanek/reforma-zemedelske-politiky-celi-v-eu-kritice-009243>

Reformy Společné zemědělské politiky. EurActiv.cz [online]. 2012 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/link-dossier/reformy-spolen-zemdlsk-politiky>

Reformy Společné zemědělské politiky. MASOTT, Albert. *Evropský Parlament* [online]. 2012 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU\\_4.2.2.pdf](http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_4.2.2.pdf)

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ. *Evropská Komise* [online]. 2010 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009\\_2014/documents/com/com\\_com\(2010\)0672\\_/com\\_com\(2010\)0672\\_cs.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0672_/com_com(2010)0672_cs.pdf)

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. In: *Zakládající smlouvy*. 1957. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>

SPECIÁL: Zemědělství a rybolov v letech 2004–2009. Euroskop [online]. 2009 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8440/13180/clanek/special-zemedelstvi-a-rybolov-v-letech-2004-2009/>

Společná deklaráce České republiky, Německa, Itálie, Rumunska, Slovenska a Velké Británie proti cappingu. EAGRI[online]. 2011 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/file/148913/\\_3\\_\\_Deklarace\\_ke\\_cappingu\\_21.\\_2.\\_2011\\_\\_AJ\\_.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/148913/_3__Deklarace_ke_cappingu_21._2._2011__AJ_.pdf)

Společná zemědělská politika EU a její aplikace v České republice. *Současná Evropa* [online]. 2002 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/vosta.pdf>

Společná zemědělská politika EU: co a jak měnit po roce 2013?. *Revue politika* [online]. 2011 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1583/spolecna-zemedelska-politika-eu-co-a-jak-menit-po-roce-2013>

Společná zemědělská politika po reformě z roku 1992. BusinessInfo.cz [online]. 2009 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/zemedelska-politika-reforma-z-roku-1992/1000521/53177/#ref24>

Společná zemědělská politika po roce 2013 – příležitost pro její modernizaci, pohled ČR. *Zemědělský svaz České republiky*[online]. 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z:

<http://www.zscr.cz/aktuality-zscr/spolecna-zemedelska-politika-po-roce-2013-prilez-a1614041>

Společné prohlášení k budoucnosti Společné zemědělské politiky po roce 2013. EAGRI [online]. 2012 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/vznik-vyvoj-a-reformy-pravidel-szp/szp-po-roce-2013/spolecne-prohlaseni-k-budoucnosti.html>

Úskalí a přínosy reformy zemědělské politiky EU: pohled. Euroskop [online]. 2012 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9047/21359/clanek/uskali-a-prinosy-reformy-zemedelske-politiky-eu-pohled-cr/>

VĚŽNÍK, Antonín. *Specifikum zemědělství a jeho postavení v NH*. Brno, 2004. Dostupné z: <http://svp.muni.cz/ukazat.php?docId=218>

*Vliv reformy Společné zemědělské politiky EU v 90. letech 20. století na její vývoj v kontextu procesu liberalizace světového obchodu se zemědělskými výrobky*. Brno, 2006. Dostupné z: [http://is.muni.cz/th/100122/fss\\_b/Prochazka-bakalarka.pdf](http://is.muni.cz/th/100122/fss_b/Prochazka-bakalarka.pdf). Bakalářská práce. Masarykova Univerzita v Brně.

Výroční zpráva o činnosti Státního zemědělského intervenčního fondu a čerpání finančních prostředků za rok 2000. *Státní zemědělský intervenční fond* [online]. 2000 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/CmDocument?rid=%2Fapa\\_anon%2Fcs%2Fdokumenty\\_ke\\_stazeni%2Fsystemova\\_navigace%2Fo\\_nas%2Fvyrocni\\_zpravy\\_szif%2F1220345733718.pdf](http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Fvyrocni_zpravy_szif%2F1220345733718.pdf)

Vývoj zemědělské politiky do současné doby. *Fondy Evropské unie* [online]. [2012] [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Operacni-programy/OP-ROZVOJ-VENKOVA-A-MULTIFUNKCNI-ZEMEDELSTVI/Dokumenty/Programovy-dokument-OP-Rozvoj-venkova-a-multifunkc/2--Analyza-ekonomicke-a-socialni-situace/2-4--Dosavadni-zemedelska-politika-a-jeji-vliv-na/2-4-1--Vyvoj-zemedelske-politiky-do-soucasne-doby>

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 2000. Dostupné z:

[http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe\\_uplna-zneni\\_zakon-2000-242-viceoblasti.html](http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-2000-242-viceoblasti.html)

Ze zasedání členů Zemědělského svazu ČR. ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČR. Agris [online]. 2012 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/177615>

Zemědělství. Euroskop.cz [online]. 2012 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/https://is.muni.cz/repo/865965/clanek-7.pdf/publication/865965>

*Zemědělství ČR a vstup do EU*. VÚZE, [2010] [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [www.agroporadenstvi.cz/poradenstvi/Prinos\\_EU/EU\\_ekonomika.pps](http://www.agroporadenstvi.cz/poradenstvi/Prinos_EU/EU_ekonomika.pps)

Zemědělství sousedů: Maďarsko. Agroweb [online]. 2004 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: [http://www.agroweb.cz/Zemedelstvi-sousedu:-Madarsko\\_\\_s43x19009.html](http://www.agroweb.cz/Zemedelstvi-sousedu:-Madarsko__s43x19009.html)

Zemědělství v zemích střední a východní Evropy: Od krize k zotavení. *Centrum pro otázky životního prostředí* [online]. 1996, 2005 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z: [http://www.czp.cuni.cz/info/EU/Zemedelstvi/zem\\_a\\_v.htm](http://www.czp.cuni.cz/info/EU/Zemedelstvi/zem_a_v.htm)

Zpráva o budoucnosti společné zemědělské politiky po roce 2013. Evropský parlament [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2010-0204&language=CS>

Zpráva o činnosti SZIF a čerpání finančních prostředků za rok 2009. Ministerstvo zemědělství [online]. 2010 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2010\\_zprava-o-cinnosti-szif-a-cerpani.html](http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2010_zprava-o-cinnosti-szif-a-cerpani.html)

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2002 „ZELENÁ ZPRÁVA“. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2002 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/file/17599/zelena\\_zprava\\_2002.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/17599/zelena_zprava_2002.pdf)

21970. Právní úprava vyvlastnění mezi lety 1948 – 1989 a její odraz v restitučních předpisech. Epravo.cz [online]. 2003 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-uprava-vyvlastneni-mezi-lety-1948-1989-a-jeji-odraz-v-restitucnich-predpisech-21970.html>

80. léta: Delorsův balíček (1987). Euroskop.cz [online]. 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8888/sekce/80-leta/>

### **Knižní zdroje**

Hospodářské politiky EU: Společná zemědělská politika. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, s. 225-250. ISBN 978-80-247-1807-1.

Ochrana přírodních zdrojů a hospodaření s nimi: Reformy SZP. *Rozpočet a politiky Evropské unie: Příležitost pro změnu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-011-9.

Předmět a institucionální rámec evropské integrace: Vztah České republiky k Evropské unii - data, události, dokumenty. *Vstup do Evropské Unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-472-4.

*Rozpočet a politiky Evropské unie, Příležitost pro změnu*. 2. vydání. Praha: Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-011-9.

Zahraničně obchodní politika Československa v letech 1945-1990: Hospodářská politika v Československu po roce 1945. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4.

### **Televize**

*Otázky Václava Moravce*. TV, ČT 1. 15. dubna 2012. 12:00.

## Seznam příloh

Obrázek č. 1.: Dlouhodobý vývoj prostředků vynakládaných na zemědělský sektor

Tabulka č. 1: Rozpočet programu rozvoje venkova na období let 2007 – 2013 a jeho průběh vyplácení rozdělený na osy.

Obrázek. č. 2: Vývoj nákladů SZP v podílu celkových nákladů EU

Tabulka č. 2: Podíl zemědělské plochy vybraných nových členů EU rozdělen do družstev, státních farem a soukromých v letech 1989 a 1994.

Obrázek č. 3: Srovnání poklesu produkce a počtu pracovníků v zemědělství ČR

Obrázek č. 4: Průměrné přímé platby v členských ve všech státech v roce 2013 (EUR/ha)